

«Бзийм» идз нэхур ЗЫГЪЭЛЪЭШа еххистыждэ 2-нэ нап.



Къуэшыркъуей и мехельи фэеплъ шІьшІэ 2-нэ нап.



«Махуэку»

3-нэ нап.

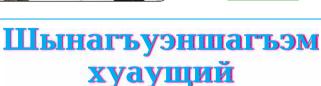
ЩІыналъэ зыужьыныгъэмрэ

**шестары** епк едмеІтанеІ естыней



Хэкум теухуа CVD3TX3D 4-нэ нап.







## Лъэпкъ шынагъуэншагъэр къызэрагъэпэщ

Урысей Федерацэм Шынагъуэнша- экономикэ, политикэ я лъэныкъуэкlэ гъэмкіэ и Советым и Секретарь Патру- гугъуехь дыщыхагъэт зэманым лъэпкъ шев Николай Кавказ Ищхъэрэм и шынагъуэшагъэр зыхуей хуэзэу къызэ**лъэпкъ шынагъуэншагъэр къызэгъэ**- гъэпэщын зэрыхуейм. **пэщыным теухуауэ иригъэкІуэкІа зэ**- КъулыкъущІэхэм зэпкърахащ къэрал, **хуэсышхуэм КъБР-м и Іэтащхьэр хэ**- экономикэ, жылагъуэ шынагъуэншагъэр

Грознэм щекіуэкіа зэіущіэм хэтащ УФ-м кіэр. Псом хуэмыдэу ціыхухэр куэду и Президентым и полномочнэ ліыкіуэу щызэхуэс щіыпіэхэмрэ мыхьэнэшхуэ зи-Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІына- Іэ ухуэныгъэхэмрэ егугъуу хъумэн зэрылъэм щыІэ Чайкэ Юрий, Урысейм Зы- хуейр къыхагъэщащ. Апхуэдэуи тепхъумэжыныгъэмкІэ и министерствэм, сэлъыхьащ къызэрымыкІуэ щытыкІэ-ФСБ-м, МВД-м, МЧС-м, Прокуратурэ Нэ- хэмрэ щІыуэпс къэхъукъащІэхэмрэ хъыщхьэм, Узыншагъэр хъумэнымкіэ, ціыхухэр шызыхъумэ іэнатіэхэр егъэфіэ-ТранпортымкІэ министерствэхэм, нэгъуэщ федеральнэ министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ я лыкіуэхэр. Абы щытепсэлъыхьащ Украинэм и националистхэр гъэкІуэдыным, зауэм зэрызыхуагъэхьэзыра Іэщэхэмрэ техникэмрэ зэтекъутэным теухуауэ Урысейм Іуэху пыухыкІахэр щригъэкіуэкі, хамэ къэралхэм

къызэрызэрагъэпэщыну Іэмалхэр, хамэ къэралхэм щыщ экстримист, террорист ШЭШЭН Республикэм и къалащхьэ зэгухьэныгъэхэм зэрапэщІэтыну щІы-

> Мы зэманым дин, лъэпкъ щІэпхъаджагъэр къэбгъэхъу хъунукъым, апхуэдэуи я Іуэхур къызэпыудын хуейщ Урысейм и хабээм къемызэгъыу щылажьэ, къэралым и Іуэху зыхэмылъ зэгухьэныгъэхэр.

хъумэнымкіэ Іэнатіэм ціыхухэм япэ дэіэ-

къэгъэщІэрэщІэжын», «Гу-лъынтхуэ узы-фэхэм пэщІэтын», «Лышх узыфэхэм

пэщІэтын», «Сабийхэм я узыншагъэр

хъумэнымкІэ ІэнатІэм зегъэужьын, абы

рей жыпхъэм тету къызэгъэпэщын»,

«Узыншагъэр хъумэнымкІэ ІэнатІэм и

медицинэ Іуэхущіапіэхэр Іэщіагъэлі

ШЫПШ Даянэ.

КІуэкІуэ Казбек хэтащ ЩІыналъэ зыужьыныгъэмкіэ правительствэ комиссэм и президиумым и зэіущіэм. Ар иригъэкіуэкіащ УФ-м ухуэныгъэмкіэ, псэупіэ-коммунальнэ Іэнатіэхэмкіэ и министр Файзуллин Ирек.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ социально-экономикэ зыужьыныгъэм ехьэлІа федеральнэ проектхэр, программэхэр гъэзэщіа зэрыхъум, къэралым и ахъшэкІэ ирагъэкІуэкІ ухуэныгъэхэм ехьэлІа проектхэм я Іуэху зыіутым. Нэхъыщхьэу зэпкърахахэм яшышш экономикэ и лъэныкъуэкІэ гугъуехь дыщыхагъэт лъэхъэнэм къалэм и зэlузэпэщыныгъэр къызэзыгъэпэщхэм ахъшэкіэ защіэгъэкъуэныр. Министрым зэрыжиІамкІэ, кризисым зэрыпэщІэтын Іэмалу зэхалъхьахэм щІыналъэ зыужьыныгъэмрэ ухуэныгъэ ІэнатІэмрэ хагъэхьащ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм мы гъэм псэупІэ метр зэбгъузэнатІэ мин 512-рэ щатыну я мурадщ, щІышылэ - мазае мазэхэм метр зэбгъузэнатІэ мин 31,4-рэ ятакІэщ. ПсэупІэ ухуэныгъэр щагъэхуэб-жьэн мурадкіэ, унэщіэхэм псы къабзэр, къагъэсэбэпар зэрыІуашыж бжьамийхэр яхуешэлІэным йогугъу. КъищынэмыщІауэ, ди рес-

ухуэныгъэ. Ар илъэситІым и Республикэм

щыпащэ

бэрдей-Балъкъэр РеспубкІуэцІкІэ хьэзыр хъунущ, ликэр къызэрызэрагъэпэщпроектым сом меларди 2 рэ илъэси 100 щрикъум ирихьэлІэу Налшык къалэ жьэнущ а Іуэхухэр. сквери 7 щащІынущ, абы

публикэм щаухуэн щадзэ- къэлэр зыхуей хуэгъэзэ- нэмыщ Прохладнэ, Бахънущ псыр зэбгрызыгъэк нымк рэжьыгъэхэм. Къэ- сэн, Май, Тырныауз къалэхэм жылагъуэ щіыпіэхэр зыхуей щыхуагъэзэнущ. Мэлыжьыхьым

2022 гъэм «ГъуэгуфІ шы-

нагъуэншэхэр» лъэпкъ проектым хыхьэу щІыналъэ мыхьэнэ зиІэ гъуэгу километри 100 зэрагъэпэщыжыну я мурадщ. Лэжьыгъэм пэрыхьэнухэм зэгурыІуэныгъэ зэращІылІащ, абы сом мелард 1,5-рэ текІуэдэнущ. Гъуэгухэр егъэфіэкіуэным теўхуа федеральнэ проектым ипкъ иткіэ, Іыхьиті зыхуей хуагъэзэнущ. Ахэр -Шэджэм-2 - Булунгу (километри 5,5-рэ), Налшык -Нарткъалэ (километри 7,7-

Е́гъэджэныгъэ ІуэхущІапІэхэр ухуэным теухуа программэм хыхьэу нэгъабэ школищ ухуэн щlадзащ. Абыхэм цlыху 1785-рэ щlэхуэнущ, 2022 гъэм къызэ-Іуахыну я мурадщ. Еджапіэхэр дащіыхь Куба, Прохладнэ, Нарткъалэ. Мы гъэми сабий 4539-рэ зыщ эхуэну школи 7 щІын шІадзэнущ. Ахэр дащІыхьынущ Налшык, Май, Бахъсэн, Прохладнэ, Псынабэ, Красносельскэм, Сэрмакъ.

КЪЭБАРТ Мирэ.

### Экономикам щыщы1а щытыкіэр зэпкърах

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек дыгъуасэ хэтащ Урысей Федерацэм Экономикэ Іуэхухэмрэ коронавирус уз зэрыціалэм земыгъэубгъунымкіэ и Къэрал Советым и лэжьакіуэ гупым я зэіущізу Москва щекіуэкіам. Ар ирагъэкіуэкіащ Лэжьакіуэ гупым и унафэщі Собянин Сергейрэ УФ-м и Правительствэм и Унафэщ ым и япэ къуэдзэ Белоусов Андрейрэ.

ЗЭІУЩІЭМ зи гугъу щащіахэм теухуа тхыгъэ кіэщі Кіуэкіуэ Казбек и Telegram-каналым кърилъхьащ. «Санкцэхэр къыщытхуагъзув лъэхъэнэм ди къэралыр зэрыт псэукіэ-экономикэ щытыкіэм щытепсэлъыхьащ зэіущіэм. Гулъытэ нэхъыбэ зыхуащар цІыхухэм, экономикэм, хьэрычэт Іуэхум защІэгъэкъуэнырщ. Абыхэм ятеухуауэ щІыналъэхэм къыхалъхьэ хэкіыпіэхэр Урысейм и Правительствэм япэ иригъэщу зэлэжьыну Іуэхухэм

Лъэпкъ проектхэм япкъ иту иджыпсту лэжьыгъэшхуэ щекІуэкІ ухуэныгъэ ІэнатІэм теухуауэ къэпсэлъащ УФ-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хуснуллин Марат. Къалэхэм щрагъэкіуэкі ухуэныгъэхэмкіэ зэрадэlэпыкъуным теухуа унафэхэр яубзыхуащ, икlи кърагъэжьа псори и чэзум зэф агъэк ынущ. Апхуэдэуи зэ ущІэм и гугъу щащІащ Урысей Федерацэм и хэгъэгухэм налогым, бюджетым, къалэхэм ухуэныгъэ щегъэкіуэкіыным, нэгъуэщі Іэнатіэхэми ятеухуауэ япщэ къыдэхуэ къалэнхэм зэрызрагъэубгъунум. Куэд мыщ эу лэжьэн щидзэнущ предприятэхэр яухуэн папщіэ хуэгъэкіуатэ зиіэ

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ

текІуэдэнущ.

яшыщщ.

кредит Іуэхум ехьэлІа программэми»

Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

# Къэбэрдей-Балъкъэрыр нэхъыфІхэм хабжэ

нистр Мурашкэ Михаил видеоконфе- лъэпкъ проекти 9-м щыщу 7-м хэтщ: ренц жыпхъэм иту дыгъуасэ ири- «Япэ медико-санитар дэlэпыкъуныгъэ гъэкІуэкІащ узыншагъэр хъумэнымкІэ ІэнатІэм зегъэужьын», «Узыншагъэр Ізнатіэм ціыхухэм япэ дэіэпыкъунытьэр щагъуэт и јузущјапјзузу в лэ- пыкъуныгъэр щагъуэт и јузуущјапјзузр жьыгъэхэр, абыхэм шызэфіэха зэхъуэкІыныгъэхэр зыхуэдэм щытепсэлъыхь зэіущіэ.

МИНИСТРЫМ къыхигъэщащ а унэ- хыхьэуи сабийхэм медицинэ дэlэпытыныгъэмкіэ проектыр ехъуліэныгъэ къуныгъэ щагъуэт Іуэхущіапіэхэр иджыяІэу зыгъэзэщІа хэгъэгухэм Къэбэрдей-Балъкъэрыр зэрахэ-тыр икІи абы ипкъ иткіэ щіыналъэ унафэщіым фіыщіэ хуищіащ. Апхуэдэу абы жиіащ ціыхухэм Іэзэхэмкіэ къызэгъэпэщын», «УзыншахуащІэ медицинэ Іуэхутхьэбзэхэм я гъэр хъумэнымкІэ ІэнатІэм хыхьэ ІуэхуфІагъкІи зи лэжьыгъэ нэхъ зэпэщхэм ди щІапІэхэр зыуэ щыт къэрал хъыбарегъа-

республикэр зэращыщыр. Фигу къэдгъэкІыжынши, КъБР-м Узын-

## щіэ іэнатіэр и лъабжьэу зэпыщіэн». ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ. Министрыр адэ-анэхэм йопсальэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я Іуэхухэмкіэ и министр Езауэ Анзор иджыблагъэ яlушІаш Налшык къалэ дэт, Науржан Ибрэхьим и ціэр зезыхьэ гимназие №1-м щеджэ ціыкіухэм я адэ-анэхэм.

ЗЭІУЩІЭР еджапІэр зэрызэрагъэпэщыжынум епха Іуэхугъуэхэр къаlэтыным ипэ къихуэу ирагъэкІуэкІащ. Езы зэхуэсыр Налшык къалэ дэт курыт еджапІэ №23-м къыщызэрагъэпэщащ.

Министрым и псалъэхэм къызэрыхэщамкіэ, сабийхэр иджыпсту зыщіэс еджапіэм кіуэнущ щіыіэр икІыхункІэ. «НыбжьыщІэхэм я тыншыгъуэм нэхърэ нэхъапэ дэркІэ щыІэкъым. Ауэ еджапІэ унэм и унащхьэм щегъэжьауэ уэздыгъэ кlапсэхэм щыщlэкlыжу зэхъуэкlын хуэмей зыри хэлъкъыми, щІыІэр нущ», - жиlащ министрым. Іуичмэ, курыт еджапІэ №23-м пІалъэкІэ дгъэІэпхъуэн хуей хъунущ. нущ, зыхуей-зыхуэныкъуэ псомкІи иращІылІэну ухуэныгъэ лэжьы- зэрызэхэзэгъэнум, зым и лэжьыкъыщызэрагъэпэщы- гъэхэр гъэ еджэгъуэр и кіэм нэ- гъэр адрейм и іуэху щіэкіэм



сабийхэр ЗэраубзыхуамкІэ, еджапіэм гъэ еджэгъуэм и 4-нэ Мыбдеж еджэныгъэм щыпащэ- Іыхьэм Іэпхъуэнущ, гимназием яритащ. Ахэр теухуат еджапіитіыр

мыс щІыкІэ зэтраублэнущ. Министрым адэ-анэхэр гъэп ейтей Туэхугъуэ куэдым жэуап

жьэхэмыуэу зэрагъэпсынум, класс нэхъыжьхэм щІэс сабийхэм я экзамен тыгъуэм ирихьэлІзу зыхуэныкъуэ псори зэрыратынум, пэщіэдзэ еджапіэр зэреджэну зэманымрэ ахэр шхын пщтыркіэ къызэрызэрагъэпэщынум, куэдми.

Министрым адэ-анэхэр зыгъэпіейтей Іуэхугъуэхэмкіэ гуныкъуэгъуэ зэрамы энур яжри ащ, еджэныгъэм пыщІа Іуэхухэр иджыри къэс зэрекІуэкІам нэхърэ нэхъыкІэ зэрымыхъунури ягуригъэlylащ. «Гъэ еджэгъуэщІэм фи еджапІэм фыщІэсу фытехьэжынущ, ар техникэрэ зыхуэныкъуэ унэлъащІэхэмкІэ къызэгъэпэщауэ», - къигъэгугъащ адэ-анэхэр Езауэ Анзор.

Зэіущіэм хэташ КъБР-м Егъэджэныгъэмкіэ, щіэныгъэмрэ щіалэгъуалэм я ГуэхухэмкІэ и министерствэм и ІэщІагъэлІхэр, Налшык къалэ егъэджэныгъэмкіэ и Іуэхущіапіэм и лэжьакіуэхэр, курыт еджапіэ №23-м и унафэщі гупыр, зэгухьэныгъэхэм жылагъуэ

Науржан Ибрэхьим и цІэр зезыхьэ гимназие №1-р зыщІэс унэр 1961 гъэм яухуауэ щытащ. Абы лъандэрэ еджапіэм и унащхьи, щхьэгъубжи, бжэи зэрахъуэк акъым.

лыкіуэхэр

ШУРДЫМ Динэ.

### Ди къуэш республикэхэм

#### УнэщІэхэр ящІ

АДЫГЕЙ. *АР-м и Іэтащхьэ КъумпІыл* Мурат зригъэлъэгъуащ Мейкъуапэ куейм хыхьэ Темирязевэ жылэм щаухуэ унэхэр. Ар кхъахэ хъуа унэхэм щіэсхэр къыщіэгъэіэпхъукіыным теухуа программэм ипкъ иткіэ ящіу аращ, псори зэхэту метр зэбгъузэнатіэ мин 1,2-рэ мэхъу. Унагъуэ 33-м фэтэрхэр

РЕСПУБЛИКЭМ и Іэтащхьэм зэрыжијамкіэ, ціыхухэр я гуапэу Іэпхъуэу, тыншу щыпсэун унэщ етын хуейр. Ар къызэрагъэпэщын папщІэ хэгъэгум федеральнэ центрымрэ ЖКХ-м и фондымрэ къадоІэпыкъу. «Иджыпсту зыхуэдгъэувыжа къалэным ипэ диту докіуэри, апхуэдэу лэжьыгъэр едгъэкіуэкіын хуейщ», - жиlащ Къумпlылым.

Кхъахэ хъуа унэ метр зэбгъузэнатІэ мини 4,9-м щІэсхэр мы гъэм ягъэІэпхъуэну я мурадщ. Абы текІуэдэнущ сом мелуани 180-рэ.

Иужькіэ къыкіэлъыкіуэ гъэхэм тещІыхьауэ яубзыхуа программэм щІадзэнущ. Абы папщІэ фэтэр 67-рэ зыхэт унэ метр зэбгъузэнатІэ мин 35-рэ яухуэнущ.



#### Уасэхэм кІэлъоплъ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *КъШР-м и* Правительствэм и Унафэщі Аргун Мурат иригъэкіуэкіащ щіыналъэм ерыскъыхэкІхэм я уасэхэм я Іуэхур зэрыщыщытым теухуа зэгущгэ. Къызэхуэсахэр тепсэльыхьащ хэгьэгум и экономикэ щытыкіэм, хьэрычэт Іуэху мащіэмрэ курытымрэ зэрадэіэпыкъуну Іэмалхэм. Апхуэдэуи гулъытэ хэха хуащіащ ерыскъыхэкіхэм, мотор гъэсыныпхъэм, псэуалъапхъэхэм, хущхъуэхэм я уасэхэр зэтеІыгъэным.

ХЬЭРЫЧЭТЫЩІЭХЭМ зэрадэІэпыкъуну Іэмалхэр шызэхуэхьэса дэфтэрыр щагъэхьэзыращ республикэм. Абы хеубыдэ хьэрычэт Іуэхур къэпщытэныр 2022 гъэм къызэтегъэувыІэныр; бэджэндыпщіэ тыныр піалъэкіэ ящхьэщыхыныр;

коммунальнэ Іуэхутхьэбзэхэм я уасэр, налогхэр процент 50-кІэ гъэмэщІэныр, хьэрычэтыщІэхэм я къалэныр зэрамыгъэзащіэм къыхэкіыу къэрал дэіэпыкъуныгъэр къызарызатрагъзувыјам теухуа унафэр п алъэк эк къутэжыныр, нэ-

гъуэщІхэри. Республикэм ит языныкъуэ тыкуэнхэм уасэхэр щхьэусыгъуэншэу зэрыдрагъэvеям кlэлъыплъри, хабзэр къызэпызыудахэм ятеухуа дэфтэрхэр къулыкъущІапіэхэм ирагъэхьащ. Къэбгъэлъагъуэмэ, уасэхэм махуэ къэс кІэлъыплъ лэжьакІуэ гуп хахащи, абыхэм къыщ агъэщ хьэрычэтыщІэхэм тезыр тралъхьэнущ.



#### Туризмыр ирагъэф ак Іуэ

АБХЪАЗ. Абхъаз Республикэм и Сату-промышленнэ палатэм и унафэщ! Мерцхулавэ Тамилэ зи пашэ гупыр мы махуэхэм хэтщ «МІТТ 2022» дунейпсо турист гъэлъэгъуэныгъэм. Ар Москва и «Крокус-экспо» центрым щокlуэкl.

МЕРЦХУЛАВЭ Тамилэ зэрыжи амк 1э, ар икъукІэ Іуэху щхьэпэщ икІи Абхъазым и Сату-промышленнэ палатэр Урысейм и гъэлъэгъуэныгъэм хэтыным мыхьэншэ-

хуэ иІэщ. «МІТТ 2022» гъэлъэгъуэныгъэр турист хьэрычэтыщІэ Іуэхур адрейхэм къызэрырагъэцІыху Іэмал гъуэзэджэщ. Дэ хабзэ тхуэхъуауэ, илъэс къэс абы дыхэтщ икІи къыпэкІуэ фейдэр нэрылъагъущ. Турист Іуэхум пэрытхэм я дежкіэ ар илъэсым и зэхыхьэ нэхъыщхьэу жып э хъунущ», - жеІэ Тамилэ.



НЭЩІЭПЫДЖЭ Замирэ.

Лучинский Пётр,

Лещенкэ

къинэмыщ Іхэри. Хьэкугъэп-

хэм зрагъэІэзэну къалъы-

сэуну икІи щылэжьэну, арщ-

хьэкІэ идакъым: и зэфІэкІри,

къызэригъэпэщыжа «Луч»

пщІэшхуэ зэрыхуащІыр къа-

гъэлъэгъуаш Урысей Феде-

хъуэ дохутыр Іэзэ, цІэрыІуэ.

Бахъсэн щІыналъэм хыхьэ Ислъэмей

къуажэм и щіыпіэ щхьэхуэхэм мардэ

пыухык ахэр (карантиныр)

щхьэщыхыжыным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм

и Іэтащхьэм и Унафэ

зяйствэмкіэ и министерствэм 2020 гъэм щэкіуэгъуэм и

25-м №705-м щІэту къищта унафэмкІэ щІигъэбыдэжа

ХьэшхьэрыІуэ узыр щымыгъэІэнымрэ гъэкІуэдыжынымкіэ карантин зэрагъэув икіи зэрыіуахыж профилак-

тикэ, диагностикэ, нэгъуэщ къыпызыубыд ветеринар

хабзэхэм япкъ иткіэ икіи Къэбэрдей-Балъкъэр Рес-

публикэм ВетеринариемкІэ и управленэм и унафэщІым

2022 гъэм гъатхэпэм и 14-м къыхилъхьа №38-03-06-302

щіыпіэ щхьэхуэхэм мардэ пыухыкіахэр (карантиныр) щыгъэувыным и ІуэхукІэ» Къэбэрдей-Балъкъэр Рес-

публикэм и Іэтащхьэм 2022 гъэм щ Іышылэм и 14-м къы-

дигъэкІа Унафэ №5-РГ-мкІэ ягъэувауэ щыта мардэ

2. Къару имы!эжу къэлъытэн «Бахъсэн щ!ыналъэм

хыхьэ Ислъэмей къуажэм и щІыпІэ щхьэхуэхэм мардэ

пыухыкlахэр (карантиныр) щыгъэувыным и lyэхукlэ»

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2022

3. Мы унафэм къару егъуэт Іэ щытездза махуэм ще-

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и

НыбжьыщІэхэм

щапхъэ яхуохъу

КъБР-м узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр Къа-

лэбатэ Рустам иджыблагъэ щы ащ Шэджэм къалэм

дэт курыт школ №1-м икІи абы и еджакІуэхэм пса-

лъэмакъ гъэшіэгъуэн ядригъэкіуэкіаш. Зэіушіэг къызэрагъэпэщат «Зэхуэдэхэр зопсалъэ» федера-

МИНИСТРЫМ ныбжьыщІэхэр щигъэгъуэзащ и щІа-

лэгъуэм иla хъуэпсапlэхэм, зыхуигъэувыжа къалэн-

хэм, ахэр зырызригъэхъулІам. Апхуэдэу яжриІэжащ и

ІэщІагъэр къызэрыхихам, лэжьыгъэм зэрыпэрыувам,

япэ операцэр зэрыригъэкlуэкlам, абы щыгъуэм зы-

хищіа гурыщіэр зыхуэдэм, нобэ здынэса лъагапіэм

хуэзыша гъуэгуанэм зыщрихьэлІа гугъуехьхэм

зэрыпэщІэтам теухуа удэзыхьэх хъыбархэр. Еджа-

кІуэхэми упщІэ я куэдт икІи абыхэм псоми зэхэхауэ

Узыпэрыт ІэнатІэр уигу къыдэмыхьэмэ, абы сэбэп

ущыхъуфынукъым, лэжьыгъэм гупсэхугъуэ къуимыт-

мэ, уи зэманыр пщІэншэу кіуэуэ аращ, - жиіащ мини-

стрым. - Фи хъуэпсапіэхэр зэвгъэхъуліэным ерыщу

фыхущІэкъу. Абы фыхуэзышэнур щІэныгъэращи,

фІыуэ фызэреджэным, нэхъыбэ къызэрыфщІэным

яужь фит. Къалэн пыухык ахэр зыхуэвгъэувыжыфу,

гугъуехьым фыкъыпимыкІуэту зевгъасэмэ, лъагапІэ

куэдым фынэсыфынущ. Дэтхэнэ зыми фи мурадхэр

къывэхъуліэну, ехъуліэныгъэхэр фијэу гъащіэр еф-

Іэщіагъэр къыщыхэфхкіэ фіыуэ фегупсыс.

льнэ егъэджэныгъэ проектым хэту.

жэуап яритащ Къалэбатэм.

КІЎЭКІУЭ Казбек

гъэм щІышылэм и 14-м къыдигъэкІа Унафэ №5-РГ-м.

пыухык ахэр (карантиныр) щхьэщыхыжын.

1. «Бахъсэн щІыналъэм хыхьэ Ислъэмей къуажэм и

Іуэхугъуэр и лъабжьэу:

Іэтащхьэ

2022 гъэм гъатхэпэм и 15-м

Налшык къалэ



«Дохутыр нэсу улэжьэныр махуэ къэс ліыгъэ зепхьэным хуэдэш. ЩІэны-

гъэ куум къыдэкІуэу, гупсысэ нэхурэ псэ къабзэрэ, акъылыф агърэ шы Іэныгъэ быдэрэ ббгъэдэлъын, щэн дахэрэ теплъэ екјурэ уиІэн хуейуэ къыпхуегъэув «Ветеринарием и ІуэхукІэ» 1993 гъэм накъыгъэм и а Іэщіагъэм», - жиіэгъащ 14-м къащта Урысей Федерацэм и Закон №4979-1-м и зэгуэрым Чехов Антон. 3.1-нэ статьям, Урысей Федерацэм Мэкъумэш хо-

> ИПЭЖЫПІЭКІЭ, дохутырыныр ар ІэщІагъэ къудейкъым - ар дуней тетыкІэм, гупсысэкІэм, гъащІэм ущиІэ Іуэху еплъыкІэм я мардэщ. ЦІыхум хэлъыфынкіэ хъуну хьэлыфІ куэдым нэмыщІ, а ІэщІагъэм хьэлэлу ирилажьэхэм Тхьэр къахуэупсащ бгъэм и плъэкІэ жанымкІэ, пщащэм и Іэпэ щабэмкІэ, блэм и Іущагъымрэ аслъэным и гу хахуэмкІэ. Апхуэдэ дохутыр Іэзэу, зигури зи псэри цІыхум узыр щхьэщыхыным етауэ дунейм тета Іэщіагъэліт медицинэ щіэныгъэхэм я доктор, УФ-м, къытехьащ. Зауэ зэманым, Дагъыстэн, Осетие Ищхъэрэ - Алание республикэхэм нэ хьэлъэм, гъаблэ илъэс щіыхь зиіэ я дохутыр, Меди- ткіийхэм хиубыдащ щіалэм цинэмкІэ Евразие Акаде- и сабиигъуэмрэ балигъ миемрэ ЩІэныгъэхэмкІэ Ду- хъугъуэмрэ. АтІэми, сабинейпсо Адыгэ Академиемрэ ипсэр хэт, профессор Лий Адэл- гъащІэм джэрий Іэмырбий и къуэр. Псэужамэ, абы и ныбжьыр мыкІуэду, дунеймрэ ціыхум-

дыгъукъалэ къадэкІуэу къым бынийри ирагъэджэн, ІэщІагъэрэ щІэныгъэрэ ирагъэгъуэтын папщІэ. Сабийхэри Тхьэм узэрелъэlуным радыр зригъэхъулlащ Адэлхуэдэт: жыІэщІэхэт, зэры- джэрий. Іыгът, нэхъыжьхэр нэхъыщіэхэм я щапхъэт, я унэ- гъэкіэ къиуха нэужь, щіатіакіуэт. Бын дыгъэм къа- лэщіэр дзэм ираджащ, ХэхэкІащ мамыр ІэщІагъэу кум къулыкъу хуищІэну. А щызэфІагъэкІ лэжьыгъэфІщыІэхэм я нэхъыфІхэр къыхэзыхахэр: ухуакіуи, мэкъу- гъэкіа нэужь, Лийм и щіэны- къалэнхэм къадэкіуэу, псанмэш Іэщіагъэлій, щіэны- гъэм щыпещэ Ставрополь тхуэ узыфэхэм зэреіэзэ ІэгъэлІи, егъэджакІуи, дохуты- медицинэ

ри, спортсмен цІэрыІуи. Зэрыбынийм я ещанэ реактивхэр щагъэхьэзыр за- иригъэкІуэкІырт Лийм. 1989 хэмыкІыу. Адэлджэрий 1942 гъэм гъат- водым щылажьэурэ, Адэл- гъэм ар Ставрополь дэт ме-

«Бзийм» идз нэхур зыгъэлъэща еджагъэшхуэ



джэрий абы къедза санаторэ-профилакторэм и унафэщІу ягъэуващ. А заводым абы къыкІэлъыкІуа лъэхъэепха «Люминофор» сымаджэ еІэзапІэрщ Лийм шІэныгъэ лъагэм хуэунэтІа япэ лъэбакъуэхэр щичар. Зыхэгужьеихьакъым хуей псомкІи къызэгъэпэща къыпигъэтІылъа спорт пэш ин, Іэпкълъэпзыщебгъэукъуэдий лъэпощхьэпохэм, и гур фІэкъым хъуну псыгуэнышхуэ хригъэщІыхьащ а лъэхъэнэм Лийм а санаторэм. Езыр и ІэщІагъэкІэ зыхуеджэр псантхуэм епха узыфэхэр гъэхъужынырти, неврологие щІэныгъэм къыхыхьэ еплъыкіэщіэ куэд къигъэсэбэпырт сымаджэхэм ще-

> Неврологием и къуэпскІэ узэджэ хъуну мануальнэ терапиер Лий Адэлджэрий шэщІауэ къигъэсэбэпу хуежьащ а лъэхъэнэм, къупщхьэм, зэрытыпІэхэм, тхым епха псантхуэхэм ехьэлІа узыфэхэм а ГэмалымкІэ еІэзэу. Зэман кІэшІым къриубыдэу ар хъуащ а унэтІыныгъэмкіэ зэфіэкі лъагэ зыбгъэдэлъ ІэщІагъэлі нэс.

Лэжьыгъэмрэ теориемрэ дахьэх адыгэ щ алэр Нарт-(Кисловодск) дэт «Бзий» («Луч») санаторэм и дохутыр нэхъыщхьэу ягъэуващ 1982 гъэм. ЗыгъэпсэхупІэ къызэрыгуэкІыу щыта а ІуэхущІапІэр куэд дэмыкІыу къэралми хамэ щІыпіэхэми ціэрыіуэ щыхъуащ Іуэхури щіыхь пылъу зэфіи- хэмкіэ. Абы щигъэзащіэ

дицинэ институтым нуальнэ терапиемкІэ и кафедрэм и унафэщіу ягъзуващ. Адэлджэрийщ Урысей Федерацэм щыяпэу а институтым мануальнэ терапиемкіэ кафедрэ къыщызэіузы-

Мануальнэ медицинэм ди къэралым зыщиужьу абы ирилажьэ ІэщІагъэлІхэм зэгухьэныгъэ къыщызэрагъэпэщам щыгъуэ, профессор Лий Адэлджэрий ягъэувауэ щытащ абы и вице-президенту икіи 1994 гъэм къыщыщІэдзауэ а къулыкъур ирихьэкІащ илъэси 4-м нэскіэ. Щіэныгъэлі щыпкъэм бгъэдэлъ Іулыдж лъагэм, зэфІэкІ къызэрымыкіуэхэм я фіыгъэщ Мануальнэ дохутырхэм я Урысейпсо зэгухьэныгъэр (ВАММ) апхуэдэ ІэщІагъэлІхэм я дунейпсо ассоциацэм а илъэсхэм хагъэхьауэ зэрыщытар.

Апхуэдэ дыдэу Лийм япэу утыкум кърихьащ вертеброневрологие ІэзэкІэ Іэмалри. Дохутырым и Іэпэм фІэкІа нэгъуэщІ зыгуэри зыхэмылъ а еіэзэкіэмкіэ къыпэхъун щымыІзу куэдрэ лэжьащ Адэлджэрий. Къупщхьэ узыфэ псоми я къежьапіэхэр псантхуэ мыузыншэхэр арауэ зэрыщытыр наІуэ къищІа нэужь, Лий Адэлджэрий къэзымыкІухьыжыф хъуа сымаджэхэм зэреГэзапхъэ ІэмалыщІэхэри къигъэнэ-Іуащ. Нобэ вертеброневрологием ипкъ иткІэ лажьэу Нартсанэ дэт институтым илъэсым къриубыдэу цІыху институтым. малхэм епха щ эныгъэ-къэ- минит ым нэс егъэхъуж, Іуэхухэри операцэ зыхуащІ куэд къа-

рацэми хамэ къэралхэми . щыпсэу куэдым. Езы дохутырым и дежкІэ нэхъыщхьэр зэІэза сымаджэр къыхуэарэзыуэ, и лъэкІэ теувэу иутІыпщыжынырт. И лэжьыгъэм къыпэкіуэу

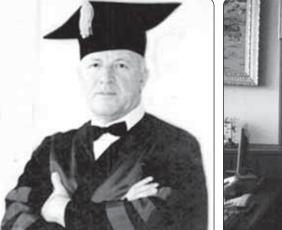
Лий Адэлджэрий къыхуагъэфэщащ къэрал дамыгъэ лъапіэхэр, щіыхь, фіыщіэ, щытхъу тхылъ бжыгъэншэхэр. Абыхэм ящыщщ Зэныбжьэгъугъэм, Глория Мунчий и цІэкІэ ягъэува орденхэр, «Лъэпкъ медицинэм и зыужьыныгъэм хуищІа хэлъхьэныгъэ иным папщІэ», «Циолковскэм и вагъуэ», «КМВ-р илъэс 200 ирокъу» медалхэр, нэгъуэщІ дамыгъэхэр. Пщіэ хуащіу ар хагъэхьауэ щытащ «Ма-нуальная терапия», «Реабилитация», «Южно-Российский медицинский журнал», «Вертеброневрология» щІэныгъэ-медицинэ журнал цІэрыІуэхэм я редколлегиеджэрий и лъэ зытемыува

щІыналъэрэ игъэхъужа цІы-ЩІэныгъэлІыр куэдрэ ирахухэм я бжыгъэмрэ къэпхугъэблагъэрт дунейпсо. къэралпсо медицинэ зэlvтэну гугъущ, апхуэдизу абы и Іуэху зехьэкІэ мардэхэр щІэ зэмылІэужьыгъуэхэм куэдым сэбэп яхуэхъуу щытикІи абыхэм я утыку псалъэти. Политикэм, гъуазджэм, макъ купщІафІэхэр щрищэнхабзэм, спортым, эконогъэкіуэкіырт. КъэхутакІуэ микэм я «вагъуэхэр» зи Іэм емызэшым, щІэм и лъыхъуа-ІэщІэкІа цІыхубэ дохутырым кіуэ Іэзэм, Іэщіагъэлі къыдежкіэ сымаджэ псори зэрымыкІуэм и къалэмыпэм зэхуэдэт, яІыгъ къулыкъумкъыпыкіащ щіэныгъэ лэрэ я ныбжьымрэ емылъыжьыгъэу 200-м щІигъу, мотауэ. Ар зэ эзэхэм ящыщщ нографие щхьэх уэхэри хэту. «Медицинэ политик ціэрыіуэхэу ГорбашІэнгъуазэ чёв Михаил, Ельцин Борис, иным» мануальнэ терапи-КІуэкІуэ Валерэ, Мамхэгъ емкІэ ихуа Іыхьэри Лийращ Михаил, Молдовэм я презизыгъэхьэзырар. Иригъаджэ, дентхэу Воронин Владимир, зыдэлажьэ ІэщІагъэлІ ныбжьыщІэ куэдым щапхъэрэ захъстаным и президент Нагъуэгугъэлъагъуэрэ яхуэзарбаев НурсулътІан, усахъуа еджагъэшхуэм и унакіуэхэу Мэшбащіэ Исхьэкъ, фэм щіэту ягъэхьэзыращ Гамзатов Расул, уэрэджыкандидат, доктор диссерта-

цэ зыбжанэ. 2019 гъэм бадзэуэгъуэм и лъу лэжьэн щІэзыдза адыгэ 31-м и ныбжьыр илъэс 77-м шіалэшіэм апхуэдэу къииту дунейм ехыжащ дохутыр щІыкІащ къэрал унафэщІціэрыіуэр. Ціыхум гущіэгъў хуэщІыныр ІэщІагъэкІэ пщэрылъ зэрыхуэхъуам нэмыщ І, Лийр мызэ-мытІзу Москва къызыхуэтыншэу гъащІэр ирагъэблэгъаш, абы шыпезыхьэкІыфа нэхъыжьыфІым теухуа апхуэдэ хъыбарыр куэдым гущІыхьэ

и къарури езым щІэрыщІэу ящыхъуауэ щытащ. Илъэс куэдкІэ зи пашэу Іуэхущіапіэм ирихьэліэмэ, щыта «Луч» медицинэ Іуэхуабы къекІуалІэ сымаджэхэм щаппор и фоеплъ нохущ щеІэзэмэ нэхъ къищтащ. лъэпкъ еджагъэшхуэм, зэ-Къыхэдгъэщынщи, а медифіэкі лъагэ зыбгъэдэлъа цинэ ІуэхущІапІэм и зэфІэ-ІэщІагъэлІ нэсым. «Луч»-м и гъэувэныгъэм хуищІа хэлъбзий хуабэхэр «зытридза» хьэныгъэм папщІэ, Адэлсымаджэ МИН джэрий къыфІащауэ щыящыгъупщэрщІигъуми таш «Ставрополь крайм къым дохутырыным Тхьэм щіыхь зиіэ и ухуакіуэ» ціэр. къыхуигъэщІа Лий Адэл-Адэлджэрий и лэжьыгъэм джэрий.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.



#### мы махуэхэм илъэс 80 ири- рэ фІыуэ илъагъуу къэхъуащ. Лэжьыгъэм къыпи-Лий Адэлджэрий Бжьэ- кlуэту емыса, адэ-анэмрэ (Краснодар) анэкъилъхухэмрэ я гулъытэ крайм хиубыдэ Успенскэ щымыщіа щіалэр шіэныщІыналъэм хыхьэ Къано- гъэм и нурым хуеІэрт. Курыт къуей къуажэм къыщалъ- школыр фІы дыдэу къиуха хуащ. Абы и адэ Іэмырбийрэ нэужь, Адэлджэрий дохутыр и анэ Кулэрэ унагъуэ быны- ІэщІагъэм епха пэщІэдзэ фіэт: зэщхьэгъусэхэм щіа- щіэныгъэ щызригъэгъуэлитхурэ хъыджэбзитІрэ зэ- тащ Армавир дэт медучидагъуэтащ, зэдапіащ, гъа- лищэм. Дауи, унагъуэшхуэм пэжым къыхэкІа щІалэм и дежкІэ щытрагъзуващ. Гушхуз зы- тынштэкъым щІзныгъэм кІуэцІылъ цІыху гущІэгъу- ухуэзышэ гъуэгур. Еджэлыхэм езыхэм я сабииблым фын, Іэмалыншэу зыхуей зрашалІэри щыгъынрэ вакъэрэ, ерысяпіащ зи адэр политикэ къы иіэн папщіэ, ар хьэкущхьэусыгъуэкІэ ягъэкІуэду гъэплъу увауэ щытащ къалэ зеиншэу къэна я унэкъуэщ сымаджэщым. Къыхиха Іэхъыджэбз цІыкІуи. Бынуна- щІагъэм щытепсэлъыхьыжгъуэшхуэм и нэхъыжьхэм кІэ, Лийм жиІэрт дохутыр ялъэкі лъэпкъ къагъэна- Іэщіагъэр къыщіыхихар тхы уз зиІэ хъуа и адэр игъэхъу-

Медучилищэр ехъулІэны-Еджэным къыдэкІуэу, хим- хутэныгъэ

жын папщІэу зэрыщытар.

Куэдрэ хуэкІуами, а му-

2021 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым фізіугъэ щащі и заводхэм бэдрэжаныпс зэрыт банкі мелуани 134-м нэблагъэ къыщ агъэк ащ. Ар нэгъабэ къайхъул ам нэ-

КЪЫХЭДГЪЭЩЫНЩИ, фІэІугъэхэм я процент 43-р бэдрэжаныпсым хуозэ. Абы щыщу банкІ мелуан 80-м нэблагъэр чейхэм ирагъахъуэри нэгъуэщ щыналъэхэм ирагъэшащ. Адрей къэнар, я инагъ-цІыкІуагъкІэ зэхүэмыдэ банкіхэм ярыту, сату Іуэхущіапіэхэм, тыкуэн-

КъБР-м къыщыщІагъэкІ бэдрэжаныпсым крахмали, консерванти, фэщІэгъэлъади зэрыхамылъхьэм фіагъкіэ шіэупшіэ иіэш.

Къапштэмэ, 2021 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и

НАФІЭДЗ Мухьэмэд.

## ХадэхэкІхэм йолэжь

хърэ проценти 2-к і энэхъыбэщ.

хэм иратащ.

ІуэхущІапІэхэм пхъэщхьэмыщхьэмрэ хадэхэкІымрэ къыхащІыкІа консервхэм я бжыгъэр банкІ мелуан 310-м нэблэгъащ. Ар Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм хыхьэ хэгъэгүхэм яшыш дэтхэнэми къышІикІыфхэм нэхърэ нэхъыбэщ.

### Дунейм щыхъыбархэр

хьэкІыну си гуапэщ.

#### Я къэрал ухуэкІэм зрагъэхъуэжыныр фІэтэмэмщ

Къэзахъстаным и президент Токаев Къасым-Жомарт парламентым къыщыпсальэу къыхилъхьащ ным хуэунэтіауэ ягьэувая къэралым унафэ щІыкіэм зыщрагъэхъуэжыну икІи хабзэубзыху орган нэхъышхьэм и хуитыныгъэхэр нэхъыбэ ящІыну.

Апхуэдэу абы жиІащ дицинэ къэралым и президентыр и ри зы**Іуамылъхьэжми хъу**-къулыкъум щыпэрыт зэ- **нущ. Апхуэдэ унафэм Із** къулыкъум щыпэрыт зэманым зы партми хэт мыхъуныр зэрынэхъ фіэтэ- щхьэ Собянин Сергей. мэмыр. Токаевым къызэрилъытэмкіэ, ар хуэщхьэпэ- кіэр зэрызэтеувэжым, хэпнущ политикэ зэхьэрхуэрэ- щІыкіыу зэрефіэкіуэжым я гъухэр нэхъ жану Гуэхум хэтыным, парт псоми зэхуэдэ Іэмалхэр яІэным.

«Къэзахъстаным мылъхьэу хъунукъым. Мыб- жьауэ», дежым зи гугъу щысщіыр ным. унафэ псори президентым и ІэмыщІэ илъу зэрыщытым ковидым ехьэлІа мардэхэр лъэщ зиІэ президент рес- хьэщахыжыр. Къапщтэмэ, публикэ щапхъэм техьэ- я температурэр къапщыни,

къэрал властым и институтхэр жыджэру зэдэлэжьэнущ, цІыхухэм я Іуэху еплъыкІэхэри къэлъыта хъунущ, ди хэкуми нэхъри зиужьынущ», - къыхигъэщащ Токаевым.

еє ПШІМСШЄ АХШ

#### Мардэ ткІийхэр щхьэщахыж

Коронавирус узыфэ зэрыціалэм земыгъэубгъууэ щыта мардэ ткІийхэр Москва хуэм-хуэмурэ къыщагъэтlасхъэурэ иджы щыІуахыжыпащ - гъатхэпэм и 15-м щегъэжьауэ менэкіуіупхъуэхэтридзащ щыхьэрым и Іэта-

«Эпидемиологие щытыфІыгъэкІэ Іэмал дгъуэтащ куэд щІауэ дызыпэплъэ унафэр къэтщтэну. Узыфэм зиу- ущызыхъумэ нэкіуіупхъуэжьын папщіэ дэ къэрал хэр ціыху зэхуэсыпіэхэм ухуэкіэм, унафэ щіыкіэм зэ- шызыіуамыгъэлъыну хуит хъуэкІыныгъэшхуэхэр хэд- хъужащ гъубжым щегъэ-- жиІащ Собяни-

Іэтащхьэм къыхигъэщащ парламент Іуэхущіапіэ псоми зэрышнырщ. Абы и фіыгъэкіэ лэжьакіуэхэм я Іэнатіэхэм

къым. УФ-м узыншагъэр хъумэнымкІэ и министр Мурашкэ Михаил жиlащ дяпэкІи убэлэрыгъ зэрымыхъунур, «стелс-омикрон» лІ эужьыгъуэм зэрызиубъум къыхэкІыу.

### Гъатхэпэм и 17,

♦Адыгэ Республикэм и парламентаризмэм и ма-

**1918 гъэм** къызэІуахащ Тэрч щІыналъэм ис лъэпкъхэм я II съездыр. ◆ 1938 гъэм къалъхуащ Адыгэ Республикэм и цІыху-Дыгъужь

сурэтыщІ

Мыхьмуд.

хъунущ.

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ, палъэ-палъэкІэрэ уэс къыщесынущ. ЩІыІэр махуэм градуси 4 -3, жэщым градуси 7 - 6 щы-

#### Гъатхэпэм и 18, мэрем

→ Жейм и дунейпсо махуэщ ◆ 1913 гъэм Налшык къы-

> Лъэпкъ Іущыгъэ: Дэтхэнэ зы Іуэхутхьэбзэми бзыпхъэ иІэщ.

куутІхэр хуащІыни хуеиж- щызэІуахащ округым лъэпкъхэм я I съездыр. ◆ 1930 гъэм къалъхуащ филологие щІэныгъэхэм я доктор, КъШКъУ-м и профессору щыта, КъБР-м, КъШР-м, АР-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиіэ я лэжьакіуэ, ЩІДАА-м и академик, «Хэкум и пащхьэм щиіэ фіыщіэхэм папщІэ» орденым и 4-нэ, 3-нэ нагъыщэхэр зыхуагъэфэща Хъупсырокъуэ Хъызыр.

**♦ 1932 <sup>°</sup> гъэм** къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ тхакІуэ ШэджыхьэщІэ Хьэмыщэ. ◆ 1958 гъэм къалъхуащ къэрал, жылагъуэ лэжьакІуэ, полковник, АР-м и Адыгэ хасэм и тхьэмадэ, «Адыгейм и щІыхь» медалыр зрата Ліымыщэкъуэ Рэмэ-

Дунейм и щытыкІэнур «pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык уфауэ щыщытынущ, палъэ-палъэкІэрэ уэс къыщесынущ. ЩІыІэр махуэм градуси 3 -2, жэщым градуси 5 - 4 щы-

ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.



## Къуэшыркъуей щІалэхэм я фэеплъ щІыпІэ

**Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэралыгъуэр** сурэт димыlэ щыlэну фlэщилъэси 100, «Зауэлі щіыхьым и къалэ» ціэ лъапіэр Налщіыгъуейщ». шык къызэрыфіащрэ илъэс 12 зэрырикъум я щіыхькіэ ирагъэкІуэкІ, щыхьэрым дэт курыт еджапІэхэм я музей зэхьэзэхүэхэр и кіэм ноблагъэ. Фигу къэдгъэкіыжынщи, зэпеуэр къызэгъэпэщыным и жэрдэмщакіуэр Зауэм. лэжьыгъэм. Іэшэкіэ Зэщі узэда Къарухэмрэ хабээхъумэ Іэнатіэхэмрэ я ветеранхэм я Налшык къалэ зэгухьэныгъэмрэ Егъэджэныгъэмкіэ къалэ къулыкъущіапіэмрэщ.

пеуэм и иужьрей махуэм къуей щ алэхэм я фэеплъ Кэнжэ (Къуэшыркъуей) дэт щІыпІэщ», - жеІэ еджакурыт еджапІэ №20-м кІуащ, щІыхьым хухаха йе. пэш хуитышхуэри зрагъэлъэ-

«Зи къэралрэ жьэгу пащ- лэжьыгъэхэр щхьэр хэзылъхьа, Афган зауэм хэта, щІыналъэ зэмымылъу жыпіэ хъунущ ди еджапіэм щіэс ціыкіўхэр хэкупсэу, псэ къабзэу, щалъщытыну къыхуезыджэ гъэгъэкІуэкІым и мызакъуэу, мы щІыпІэр къуажэдэсхэми зэхуэсыпІэ зэрыхъуар. Мыбдежыр, шэч зыхэ- Хэку зауэшхуэм хэтауэ зи

КЪЭПЩЫТАКІУЭ гупыр зэ- мылъыр аращи, къуэшырпІэм и унафэщІ Аслъэн Ма-

«Дэ сыт щыгъуи дыхуэхьэзырщ къэхутэныгъэ едгъэкІуэхьэ мафіэрэ псэемыблэжу кіыным икіи Хэку зауэшхуэм зыхъума, Хэку зауэшхуэм зи хэтахэм ятеухуауэ дызыщымыгъуазэ къыщыкъуэкіым деж догуфіэ, ар ди лізужьыгъузхэм ліыхъужьы- гъэтіылъыгъэхэм хыдолъгъэ щызезыхьа ди щІалэхэм хьэ, абы теухуауэ зэІущІэхэр яхуэтщі пщіэр къэзыгъэлъа- идогъэкіуэкі, - жеіэ еджагъуэщ ЗауэлІ щІыхьым пІэм гъэсэныгъэ лэжьыхухэтха пэшыр. Егъэлея хэгрэмкіэ и къызэгъэпэщакіуэ Алъхъэс Розэ. - «ЩІэин» фІэтщауэ пионер ныбжьыщІэхэм я зэгухьэныгъэ диІэхуа лъахэм и щыжакІуэу щи, ныбжьыщІэхэм Хэку зауэшхуэм хэта дэтхэнэ зыми сэныгъэ лэжьыгъэхэр щед- и гъащІэ гъуэгур къэзыгъэлъагъуэ тхыгъэхэр, сурэтхэр, тхылъымпІэхэр кърахьэліэ. Ди къуажэм щыщу

«ЗауэлІ щІыхьым и пэшым щІэлъ гъэтІылъыгъэхэм тепсэлъыхьа Пыл Аделинэ, Къэзанш Ларинэ, Болий Русалинэ, Темукуев Къуанч сымэ Іуэхум зэрыхуэхьэзыдызрагъэплъ хьэпрыр. шыпхэм, сурэтхэм зэрыхащІыкІыр нэрылъагъут. Я къуажэ шыш нэхъыжьыфІхэм ятеухуауэ жаlэж хъыбархэр Хэку зауэшхуэм и тхыдэм ирапхыфу, щІыпІэ-щІыпІэ-кІэрэ екіуэкіа зэхэуэ гуащІэхэм пащІэфу, ТекІуэныгъэр къэхьыным дэтхэнэми хилъхьа гуащІэр къыхэщу я псалъэмакъыр гъэпсат», жеlэ къэпщытакlуэхэм ящыщ Хьэрун Раисэ.

КъэпщытакІуэ ГУПЫМ зэдэарэзыуэ къыхагъэщащ Зауэлі щіыхьым и пэшыр сыт и лъэныкъуэкІи зэгъэпэщауэ, зы жыпхъэм тету, зэкІэлъыгъэгупсысэкІэ кіуауэ зэрыгъэпсар. Гулъытэншэ ящІакъым а́бдеж щызэхуэхьэса сурэт бжыгъэншэхэмрэ тхыдэм дежкіэ мыхьэнэшхүэ зиІэ архив тхылъымпІэ мымашІэри.

Зауэм лІыгъэ щагъэлъагъуэу хэта къуэшыркъуей щіалэхэм зэращыщыр арами хэт ищіэн, ныбжьыщіэхэр

хуэсакъыпэурэ, зыгуэр къагъэнэнкіэ шынапэурэ Балэ зэшхэм я къекіуэкіыкіам я гугъу ящІащ. Зэшхэм я зыр 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шуудзэм хэташ, зыр Брест быдапІэм щызэуащ, щыр псэемыблэжу щыпіэ зэхуэмыдэхэм щызэуащ. «Зи фэеплъыр яхъумэ щ алэхэр псэуш, языхээми я цІэр кърајузу, пщіз зэрыхуащіыр къыхэщу я ІуэхущІафэхэм тепсэлъыхьу щытыху», жаlащ къэпщытакlуэхэм, зрагъэдэlуа хъыбарыр гущІыхьэ зэращыхъуар яхуэмыбзыщІу.

«Музей лэжьыгъэм и пщІэр къэІэтыным, къэхутэныгъэхэр егъэкІуэкІыным теухуауэ хуабжь́у хьэнэшхуэ иІэщ мы зэпеуэм. КъэпшытакІуэ гупым хэтхэм зыми я пщІыхьэпІэ къыхэхуакъым мыпхуэдиз хъугъуэфІыгъуэ курыт еджапіэхэм щахъумэу, ди щіыналъэм и тхыдэм теухуауэ гъэтІылъыгъэшхуэхэр щызэрахьэу. Абы и ІуэхукІэ къызэрымыкіуэу пщіэ зыпылъщ Зауэм, лэжьыгъэм, Іэщэкіэ Зэщіэузэда Къарухэмрэ хабзэхъумэ ІэнатІэхэмрэ я ветеранхэм я Налшык къалэ зэгухьэныгъэм къыхилъхьа жэрдэмыр. Си щхьэкІэ хуабжьу сыщогуфІыкІ мы лэжьыгъэм сызэрыхэтыр. СэркІэ иджыри къыздэсым щэхуу щыта, сызыщымыгъуэза куэд дыдэ мызыгъуэгум къыщ і эща хъуащи, сыщогуфІыкІ апхуэдэ насып сызэриlам», – жеlэ Ткаченкэ Андрей и цІэр зезыхьэ музейм и лэжьакіуэ Власовэ Иринэ.

ЗэрыжытІащи, зэпеуэр и кІэм нос. Зэхьэзэхуэр зэрекІуэкІ хабзэм ипкъ иткІэ, унэтІыныгъэ зыбжанэ къыхагъэкІынурэ, дэтхэнэми щытекІуахэмрэ жанык амрэ ягъэнэхуэнущ. Ахэр Зауэм, лэжьыгъэм, Іэ-ЗэщІэузэда КъарущэкІэ хэмрэ хабзэхъумэ Іэнатіэхэмрэ я ветеранхэм я Налшык къалэ зэгухьэныгъэм, «Урысейм и гугъапІэ» урысейпсо цІыхубз хасэм я фІыщІэ тхылъхэмкІэ ягъэфІэнущ, ГъуазджэмкІэ музейм ирагъэблэгъэнурэ зыщрагъэплъыхьынущ, Горький Максим и цІэр зезыхь Урыс драмэ театрым щекіуэкіыну «Къашыргъэ шыр» теплъэгъуэм ира-

ШУРДЫМ Динэ.

ENT AMBLE ITCAMES

Экономикэ

Политикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

## Европэр зыгъэсэжар КъуэкІыпІэращ



«Дэ Европэм хуэдэ зэи дыхъунукъым», - жызыІэ куэд урохьэлІэ, пасэрей щауэхэмрэ пщащэ гъэщ Іэрэщ Іахэмрэ я лъэхъэнэм зэрыхимыубыдар я шхьэкіэш. Сэлам щахкіэ я пыіэхэр гукъеуэу. Фи фіэщ фщіы - фехъуліауэ аращ», - щетх Дутов Андрей, курыт ліэщІыгъуэхэм щегъэжьауэ ди зэманым къэсыху цІыхухэр къабзагъэм зэрыхущыта щіыкіэм ириплъэурэ.

жыпІэмэ, ущыуэнукъым. Тхыдэм теухуа фильмхэм Іуэхум и пэжыпІэм щыгъуазэ уащІыфынукъым, сыту жыпІэмэ, ахэр щагъэувар ди лъэхъэнэрщ.

Зэрытщіэщи, алыджхэмрэ урымхэмрэ зыгъэкъэбзэныр нэрыгъ ящіыпат, зыгъэпскІыпІэхэр бжыгъэншэу яухуэу. Чыристан диныр тепщэ хъун ипэкіэ Йталием и къалащхьэ Рим хьэмэмхэм я бжыгъэр 25-м нэс ихьащ, итlани, католикхэм абы и миным щыщіигъуу щытауэ жаіэ. Иужькіэ шхьэусыгъуэу ягъэувар зэрызамыта псори шейтіаным и хуэіухуэщі ў къа- хьэщіратэкъым, атіэ гуэныхьхэрт, абыхэм лъытэри ягъэкІуэдыжащ.

Испан пащтыхь гуащэ Изабелллэ и гъащіэ псом тізу фіэкіа псы зыдимыгъэжэхауэ гукъэк ыж къигъэнащ: дунейм къыщытехьа махуэм зэрагъэпскамрэ и хьэгъуэлІыгъуэм зыщыхуигъэхьэзырамрэ. Ардыдэр хужаІэ франджы пащтыхь Людовик XIV. Франджым щыІа урыс лыкіуэхэм я тхыгъэхэм къыхощыж ар «мэзым къыщІаша псэущхьэм ещхьу, мейм зэщІищтауэ зэрыщытар». XV - XVI ліэщіыгъуэхэм къалэдэсхэм илъэс ныкъуэ къэс зэ загъэпскІыу щытамэ, къыкІэлъыкІуэ илъэс щитІым а хьэлыр зыханыпат. Дохутырхэм хагъэзыхьмэт псы щызыдагъэжэхыр. А псом и щхьэусыгъуэр чыристан диным, псом хуэмыдэу абы и католик къудамэм, зыбгъэпск ыныр гуэныхьу къызэрилъытэрт. Илъэс бжыгъэкІэ псы зэзымыгъэІусэхэм а Іуэхур Тхьэм зэрыхуэпэжым и нэщэнэу ягъэувырт. Инджылыз философ Рассел Беркъыхохуэ: «Къабзагъэм гущык хуэзыщ а чыристан духьэшыхэр цІэ яхищІэхэм «Тхьэм и налкъуткІэ» еджэхэрт, ахэр пхэсыныр фІэщхъуныгъэ куу зэрыб-бгъэдэлъым и нэщэнэу жаІэу. Абыхэм за-

гъэщІагъуэрт псыежэх зэпрыкІ пэтрэ къецырхъа фіэкіа, игъащіэм псы зэрызрамыгъэlусамкіэ». Дыху щіынкіэ нобэ франджыхэм уалъэщІыхьэжыну къы-щІэкІынкъым. ИпэжыпІэкІэ дыхури къе-жьа щІэхуар илъэс бжыгъэкІэ зэтрихьа мэ Іейхэр пащтыхь сэрейм щагъэкІуэдын папщІэщ. Зэгуэрым гъуанэдэсхэм жэщым ямыгъэжея, ищхьэкІэ зи гугъу щытщІа пащтыхь-дыгъэр гукъыдэжыншэу къэушри, сэрейм щылажьэ псоми дыху зытраутхэну vнафэ къыдигъэкlауэ щытащ.

Чыристан диныр пхэнжу къазэрыгурыІуэрт и шхьэусыгъуэр Европэм шып-сэухэм псы ижыпІэхэр илъэс минрэ ныкъуэкІэ зыщагъэгъупщэн хуей щІэхъуам. Пащтыхь сэрейхэр щІэх-щІэхыурэ щІазэрахуэмыгъэкъабзэрт. Унэм щіах фіейр а зэманым щхьэгъубжэмкіэ къыдаутіыпщыкіыу щытауэ ягъэхъыбар. Зэгуэрым Людовик IX и щхьэм тхьэщіэпс зэрыт пэгун фіей къытраунащіэри, аргуэру унафэр яхъуэжащ. Абдеж къыщыщіэдзауэ, щэнейрэ «Хуэсакъ!» жыпіэу уи щхьэгъубжэмкіэ укъыдэмыкіи-икіауэ, зыри къыдэмікіыкі хъужынутэкъым. Натіэшхуэ зыіут пыіэ хъурейхэр XVII лІэщІыгъуэм къыщІагупсысар пащтыхьым къыщыщІар къащымыщІын шхьэрахыу къышаублари абы и щылум пхъэнкІий зэрыщызэтрихьэрт.

Уэрамхэр апхуэдизкіэ фіейм зэшіищтэрти, зекlyaпlэ къэнэжыртэкъым. Зэ-рыжаlэмкlэ, а лъэхъэнэрщ нэмыцэ къалэ куэдым «пхъэ лъакъуэхэр» (иужькіэ XIX ліэщіыгъуэм и пэщіэдзэ пщіондэ лъэдакъэ лъагэм хуэкіуэжахэр) къыщіы-Европэр къабзагъэм хуэхейуэ щытащ щагупсысар, узыхэмыувэіауэ къэпкіухьыфын шхьэкіэ. Девгъэплъыт сурэтхэм ит европей щІалэ хъыжьэхэм я теплъэм. XVI - XVII лІэщІыгъуэхэм я зэпылъыпІэм псэуа франджы щауэхэм я нэхъыбэр фэрэкІнапэу, я щхьэцымрэ щыгъынымрэ ціэм зэщіищтауэ апхуэдэхэщ. Апхуэдэ псэукіэм уз зэрыціалэ къимышапіэ иіэтэкъым. Емынэ уз къежьам цІыху мелуан Тхьэм фіэмыліыкіыу хьэмэмым зэрыкIvaри хэтv.

«Жорзекіуэ» зыфіаща, Европэмрэ КъуэкІыпІэмрэ щызэпэщІэта лъэхъэнэм чыристан зауэлІхэм зыкъомрэ къагурыІуакъым, дэнэ зыщагъэпщкІуми, муслъымэнхэм тыншу къыщ агъуэт щхьэусыгъуэр. КъызэрыщІэкІымкІэ, ахэр сыт нэхъри нэхъ наlуэу къыщІэзыгъэщыр къакІэрих мэрт. Ауэ а жорзехьэхэрщ зи фІыгъэр муслъымэнхэм куэд шІауэ зэрахьэ сабыныр Европэм зэры эрыхьар. XVIII ліэщіыгъуэм хьэрыпхэм сабын щіын щыщадзар ящыгъупщэжат. Нобэ нэхъ лъапІэ дыдэу къалъытэ «Кастил сабыным» и зэхэлъхьэкІэр къэзыгупсысар а зэманым Испанием щыпсэуа муслъымэнхэрщ. Жорзехьэхэм сабыным и Іэмалыр Европэм къахьэса нэужь, ар къэрал унафэкіэ ящіын щіадзащ. А щіэныгъэр апхуэдизкіэ лъапіэт, хамэхэм яІэрыхьэ хъунутэкъыми, сабын зыщІыф тран и лэжьыгъэхэм мыпхуэдэ гупсысэ цІыхум бэлэрыгъыу щэхур къыжьэдэмыхун папщіэ, жэщгъуэлъ иіэну хуадэртэкъым.

Аращи, Европэм нобэ зэрызигъэщІагъуэм и нэхъыбэр къызыбгъэдихар Къуэк і ып І эрщ.



## Индием щыщ цІыхубзхэм я гупсысэкІэр

хуэ цІыхум япэу и нэ зытехуэр езым игъэунэхуам емыщхьу илъагъурщ. Федоровэ Наталье Индием зыщиплъыхьа къудейкъым. Езыр унагъуэ ихьэн ипэкІэ, и нэчыхьыр быдэ хъун папщІэ, индие бзылъхугъэхэм чэнджэщ щхьэпэхэр къабгъэдихащ.

ИНДИЕР пасэрей хабзэжьхэр щамыгъэкІуэдыжа щІыналъэхэм я щапхъэщ. ЦІыхухъухэр къапщтэмэ, щІыналъэр Британышхуэм и колоние хъууэ, я сабийхэр инджылыз еджапіэхэм щрагъэджэн зэрыщІадзэрэщ абыхэм лъэпкъ хьэлыр нэхъ щающізхуар. Ціыхубзхэм я Іуэхур нэ-гъуэщіщ. Ахэр Индием игъащіэ лъандэрэ щызекІуэ псэукІэ хьэлым хуэпэж къудейкъым, езыхэм я анэшхуэхэм ещхьу, тхьэлъэІупІэхэм екІуалІэурэ унагъуэ насыпым щІольэіу. Щхьэгъусэр арэзы щіынымрэ сабийхэр зыхуей хуагъэзэнымрэщ абыхэм иджыри гъащІэм мыхьэнэ нэхъ зиІэу

Индие цІыхубзхэм я гъэсэныгъэр я тхылъ лъапіэхэм быдэу епхащ. Нысащіэр икіыжынри, ар лэжьапІэм хамэ цІыхухъухэм хуиту щабгъэдэтынри яфІэемыкІу къудей мыхъуу, гуэныхьхэм хабжэу къекіуэкіащ XX ліэшіыгъуэ пщіондэ.

Іуэхум зихъуэжу хуежьащ Британием щеджахэр тепщэў хахын зэрыщ адзэрэ. Инджылызым щІэныгъэ щызэзыгъэгъуэта Неру Джавахарлал и лъэпкъ хабзэжьхэм гъащІэр ипэкІэ ямыгъэкІуатэу къыщыхъурти (е апхуэдэу жимы зу къыхуадэртэкъым), кином хагъэхьэ лыхъужьхэм я псэукІэр тхылъ лъапІэхэм зэритым хуэдэу зэхалъхьэрт, ауэ жрагъэ эр социализмэмрэ цыхубзхэр цІыхухъум и унафэм къыщІэзыш феминизмэмрэ я псалъэхэрт.

Абы и щапхъэ хъуащ езы Неру ипхъу Ганди Индирэ, япэу къэралым щалъэгъуа политик бзылъхугъэр. И адэм секретарым ещхьу бгъэдэт цІыхубзым унагъуэм тригъэкІуэдэн. и щхьэгъусэмрэ и бынхэмрэ щаригъусэн зэман къыхуэмынэ пэлъытэт. Ганди Индирэ и зэманырш цІыхубзхэм хагъэзыхьурэ бын бжыгъэр ирагъэгъэмащІзу, апхуэдэ мурадкіэ дохутырхэм я сэхэр хагъэіэбэу щыщіадзар. Апхуэдэ щыкізу къэралым ис ціыху бжыгъэм кІэрагъэхурт. Ауэрэ унагъуэр унагъуэ зыщІыж бын куэд уиІэнри хабзэм къра-

мыгъэзэгъыжу щ адзащ. Итіани, Индиер къухьэпіэм хуэдэу зэи утІыпща хъуакъым. ЩІыналъэм и Іыхьэшхуэ къуажэхэм яубыд, абы и фІыгъэкІэ нобэхэми хабзэжьхэр ягъэнэхъапэ. Мыбы иджыри ущрохьэліэ унагъуэ насыпыфіэ узэрыхъуным и щэхухэр анэшхуэхэмрэ къуэрылъху-пхъурылъхухэмрэ щызэІэпах, лъабжьэжь зиІэ унагъуэхэр.

Индие Іущыгъэр зэрыт тхылъыжьхэм ціыхубзым и лъапіагъыр зрапхыр къабза-

Хамэ лъэпкъхэм ядэпсэуну къызыхуи- гъэрщ. Куэдым къащохъу ар пщащэм зэрызихъумэжым е ар зэрыукІытэхым деж щиухыу. Ауэ «щуlэгъэ (щхьэгъусэ) зэкlэлъыкІуэ» цІэ дахэр къыпхуагъэфэшэн па-

пщіэ, куэд ухуейщ. Тхылъ лъапіэхэм я зым ціыхубзым къа-лэниплі къыхуегъэув: «Ліым ухуэжыіэщіэныр, щхьэгъусэм хуэгъэзауэ фІы фІэкІа уи гум иумыгъэлъыныр, абы и Іыхьлы-благъэхэмрэ и ныбжьэгъухэмрэ уахуэгуэпэныр, зытет диныр дэпІыгъыныр».

А тхылъ дыдэм щыщу иджыри зы пычыгъуэ: «Щуlэгъэ зэкlэлъыкlуэм лlым игу хуиІэтын мурадкІэ сыт щыгъуи екІуу зихуэпэну, дыщэхэкІхэмкІэ зигъэщІэрэщІэну и къалэнщ. Езыр сыт щыгъуи къабзэлъабзэрэ лъагъугъуафІзу, и унэр екІуу зэлъыІу-хауэ щытын хуейщ. Абы къытохуэ унэлъэгур къипхъэнкІыу псыкІэ къилъэсыну. ЦІыхубзыр хущІэкъупхъэщ псэуалъэм сыт хуэдэ зэмани удзымэ дахэ зэрыщ игъэтыным, и шхьэгъусэм и гукъыдэжыр щІэлъэту зэригъэзэщІэным. ШыІэныгъэ хэлърэ пэж фіэкіа къыжьэдэмыкіыу, бэшэчрэ и гурей-гурыфІхэр къыдримыгъэжейуэ, и лым Іэщабэ-Іущабэу епсэлъэн хуейщ бзылъхугъэр, зыгуэр щыхуищІэкІэ фІыуэ зэрилъагъур и нэгум къищу, зи чэзумрэ зи мычэзумри зэхигъэкІыфу»

Къыбгурагъајуэр зыш - ціыхубзым и закъуэныр щыхуагъэдахэркъым Индием. Псэлъэгъу къысхуэхъуа Говиндэ Гитэ жеlэ: «Унагъуэм и тегъэщІапІэр цІыхухъурщ. Сэ сызыхапІыкІа хабзэм бзылъхугъэ щхьэгъусэншэм и пщІэр щыинтэкъым».

Виджае и Іуэху еплъыкІэри абы тохуэ: «Индием псори зэрыщыгупсысэр мыпхуэдэущ: цІыхубзыр дэкІуэн ипэкІэ - и адэм, итіанэ – и ліым, адэкіэ – и къуэм я жьауэм щІэтын хуейщ. Ар Іэмал зимыІэщ. Сыту жыпІэмэ, пэж дыдэу цІыхубзхэм ди акъылыр нэхъ тІасхъэщ. Дэ куэд ди щхьэм къолъадэ, цІыхухъухэм захуэдгъэдэну дыщІопхъуэ, ипэжыпіэкіэ ар тхузэфіэкіыну іуэхукъым. Дэри къытхуэухынущ институтхэр, кхъухьлъати къетхуэкІыфынущ, ауэ зыгуэрым дыкъихъумэным дыщымыщІэу зэи дыщытыфынукъым».

Говиндэ Гитэ япэ чэнджэщу къызитар мыращ: «Сыт къыпщыщІми, зэи уи щхьэгъусэм ІейкІэ утемыпсэльыхь. Ар благъэхэми, чи анэ дыдэми, ныбжьэгъухэми яхуумыуб. ЦІыхубзым и къарур апхуэдизкіэ инщи, и ліым фіы игу хуилъ зэпытрэ тхьэ хуелъэІу къудеймэ, бэлыхь куэдым шхьэгъусэр шихъумэфынущ».

Апхуэдэ хущытыкІэр къухьэпІэмкІэ пшылыгъэч къащышыхъчнущ, дауи, ауэ ар ціыху декіуэкіыкіэ Іэмалу аращ, ліыр сыт хуэдизу пхъашэми, и гур къэпхьэхуну

### Телегъуазэхэмрэ узыншагъэмрэ

Зи тхьэкІумэр жьажьэхэмрэ фГыуэ зэхэзымыххэмрэ я дунейпсо махуэщ гъатхэпэм и 3-р. ТхьэкІумэ узыфэхэр ефыкіыу Урысейм ціыху мелуан 13-м щ игъу щопсэу. Дунейм и Іуэхугъуэхэм ахэр щыгъэкъекіуэкі гъуэзэным, щыі экіэм къыхэмыгъэ-



хуным хуэунэтіаш УФ-м хъыбарегъащіэ ізнатіэхэмкіэ и къэрал къулыкъущіапіэм къыхилъхьа жэрдэмыр: бжыгъэхэр зи лъабжьэ Іэмалхэм я фІыгъэкІэ телевиденэм къит хъыбархэр абыхэм яІэрыхьэ хъунущ.

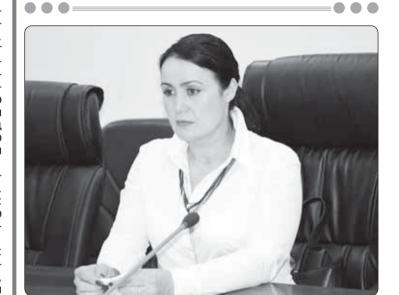
ЖЭРДЭМЫМ ипкъ иткіэ, телевиденэм къит нэтыным телегъуазэхэр щІыгъунущ. Ар щыщІэбгъанэкІэ, телевизорым къијукі макъхэр фіыуэ зэхэзымыхым тексткіэ зыщигъэгъуэзэфынущ. 2022 гъэм и щІышылэ мазэм щегъэжьауэ телевиденэм къит нэтынхэм «Телегъуазэхэр щІыгъущ» псалъэхэр къызытещ дамыгъэ тетынущ.

«Япэ канал», «Урысей 1», НТВ, СТС, «Пятница», «Мир», «Рен ТВ» каналхэм тхьэмахуэм и кlуэцlкlэ ягъэхьэзыр къэгъэлъэгъуэныгъэхэм ящыщу процентитху нэхърэ мынэхъ мащІэ нэтынхэм а дамыгъэр тетынущ, «ТВ Центр» каналым и процент 75-м, «Хъыринэ» («Карусель») каналым и нэтынхэм псоми къыщыгъэлъэгъуауэ щытынущ. Телегъуазэхэр щагъэхьэзырри и къэтыкіэм щыкіэлъыплъри каналхэм урысей къалащхьэм ща отудиерщ.

Фигу къэдгъэк ыжынщи, 2020 гъэм щ ышылэм и 1-м къащтауэ щыта къэрал унафэм ипкъ иткіэ, зи тхьэкіумэр жьажьэхэмрэ фІыуэ зэхэзымыххэмрэ папщІэ тхьэмахуэм и кІуэцІкІэ телестудиехэм ягъэхьэзыр нэтынхэм я процентитхум нэхърэ мынэхъ мащіэм телегъуазэхэр хуащіыну я къалэнщ. А хьэкъыр Іэмалыншэу паубыд хъыбарыщІэхэм, кинофильмхэм, нэгузегъэужь нэтынхэм. Телегъуазэхэр зэмылізужьыгъузу къзкіуэнкіз хъунущ. Зэрытебухуз елъытауз, текстыр къытридзэнкІи ирижэу екіуэкіынкіи хъунущ. Абы къищынэмыщіауэ, нэтынхэр зыгъэхьэзырхэм пкъыбзэр («жестовый язык») къагъэсэбэпынкІи мэхъу.

«Телегъуазэхэр» зи фіэщыгъэ іэмалым щхьэкіэ ціыхухэм пщІэ щІатынукъым, хэти хуиту къигъэсэбэпыфынущ. Урысейм и кіуэцікіэ щылажьэ телеканал 500-м нэблагъэм телегъуазэхэр яІэнущ. Дунейм щекІуэкІым телефонкІэ зыщызыгъэгъуазэхэм «Телегъуазэхэр» гуэдзэну щыІэщи, App Store e Play Market интернет-тыкуэнхэм къипх хъунущ.

ШУРДЫМ Динэ.



## Зи ІэщІагъэм хуэІэижь

Зи Іэщіагъэм хуэіэижь, къыдэкіуэтей щіэблэм щіэныгъэ егъэгъуэтыным илъэс 22-м щІигъу щхьэузыхь хуэзыщіа егъэджакіуэ Іэзэ Ціыпіынэ Заремэ и гугъу фхуэсщІынут.

ДЗЭЛЫКЪУЭ щІыналъэм хыхьэ ЯтІэкъуэ къуажэм къыщалъхуа пщащэр курыт еджапІэр къиуха нэужь, КъБКъУ-м филологиемкіэ и факультетым нэмыцэбзэмкіэ и къудамэм щіэтіысхьащ. 1996 гъэм ар ехъуліэныгъэкіэ къиухри, ЦІыпІынэр Налшык дэт Калюжный А. Н. и цІэр зезыхьэ курыт еджапІэ №7-нэ лэжьэн щыщІидзащ.

2004 гъэ лъандэрэ курыт еджапІэм и унафэщІым гъэсэныгъэ ІуэхухэмкІэ и къуэдзэу мэлажьэ. ЦІыпІынэ Заремэ ящыщкъым здынэса лъагапіэм къыщыувыі эхэм, абы сыт щыгъуи и щІэныгъэм хегъахъуэ, курсхэм, семинархэм макіуэ, егъэджакіуэхэм я Іэзагъым щыхагъахъуэу Москва Гёте и цІэр зезыхьэў дэт Нэмыцэ щэнхабзэ центрым щыІащ.

Ар сыт щыгъуи хущІокъу интернетым и Іэмалхэр къигъэсэбэпурэ, егъэджэныгъэм ехьэліауэ, сыт и лъэныкъуэкіи зэрызиужьыным. Психологие-педагогикэ щІэныгъэр и лъабжьэу, сабийхэм жыджэру ядолажьэ. ЖыпІэ хъунущ дэтхэнэ еджакІуэми псалъэ къыхуигъуэтыфу.

Къыхиха ІэщІагъэм зэрырилажьэрэ, Заремэ хузэфІэкІащ егъэджакІуэ Іэзэу зыкъигъэлъэгъуэн. Абы и щыхьэтщ нэмыцэбзэмкІэ иригъаджэ цІыкІухэм къалэ, республикэ зэпеуэхэм щагъэлъагъуэ щІэныгъэр, ахэр пажэхэм ящыщ зэрыхъур. ЕгъэджакІуэ емызэшым сыт щыгъуи дерс зэІухахэр ирегъэкіуэкі, и щіэныгъэмкіэ и лэжьэгъухэм ядогуашэ, егъэджакіуэхэм я зэіущіэхэм, къыщопсалъэ.

ЦІыпІынэр «Гъэм и егъэджакІуэ-2014» урысейпсо зэпеуэм школ унафэщІым «гъэсэныгъэ ІуэхухэмкІэ и къуэдзэ» и лізужьыгъуэм щытекіуауэ щытащ. Ар хэтщ Налшык къалэ администрацэм гъэсэныгъэ ІуэхухэмкІэ школ унафэщІхэм я къуэдзэхэм я методикэ зэгухьэныгъэм, ЕГЭ, ОГЭ щрагъэкіуэкі Іуэхущапіэхэм піалъэкіэ я унафэщіу щытащ, 2011 гъэ лъандэрэ КъБР-м и МВД-м и жылагъуэ зэгухьэныгъэми хэтщ, щІыхь тхылъу абы къыхуагъэфэщар бжыгъэншэщ.

ЕгъэджакІуэ гумызагъэр гъэсэныгъэ Іуэхухэми жыджэру хэтщ, къытщі эхъуэ щі эблэр хэкупсэу къэгъэтэджыныр псом япэ иригъэщу. Абы и нэІэ щІэту школым къыщызэрагъэпэщащ « Еджапіэ, гъащіэ, тхыдэ» фіэщыгъэр зезыхьэ музей. Школ музейхэм я зэпеуэхэм увып э нэхъыщхьэхэр мызэмыті эу къыщихьащ. Зыі эрагъэхьа ехъуліэныгъэхэм ящыщщ 2019 гъэм и жэпуэгъуэ мазэм урысейпсо зэпеуэм курыт еджапІэ №7-нэр нэхъыфІу къызэрыщалъытар. Ар теухуат Хэку зауэшхуэм ТекІуэныгъэ Иныр къызэрыщытхьрэ илъэс 75-рэ зэрырикъум. Абы иужькІи школ музейм ехъулІэныгъэ зыбжани зыІэригъэхьащ.

ЦІыпІынэ Заремэ иджыблагъэ «УФ-м гъэсэныгъэмрэ егъэджэныгъэмкіэ шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» ціэ лъапіэр къыхуагъэфэщащи, абыкІи дохъуэхъу. Ди гуапэщ и мурадхэр къехъулІзу лэжьэну, псэуну.

жьэри. Куэдым жаІэ щІакхъуэщІ Іэзэр и ІэхэмкІэ къып-

хуэцІыхуну. Уеблэмэ къигъэсэбэл хьэкур зыхуэдэри къыпхуэщІэнущ. ШхапІэхэмрэ ресторан-

хэмрэ щапщэфІ ерыскъым-

пхъэ мафіэкіэ зэрагъа-

рэ унэм щагъэхьэзырымрэ зэрызэщхьэщыкІыр? «Лъагъуныгъэу халъхьэмкіэ», - жаіэнущ пщафіэ іэзэхэм. Абы ещхьщ зымышхыжыным и мэкъумэшщІэкІзу тыкуэнхэм щызэбграхымрэ фІыуэ илъагъухэм яхуэпщафІэ цІыхум и псэм и Іыхьэ зыхилъхьэ щіакхъуэмрэ. Нэхъыжьхэм иджыри жаІэу зэхыбох: унагъуэм берычэтыр имыкІын папщіэ, щіакхъуэр унэм щыгъэжьэн хуейщ. Абы къыхэкІыу, дэри адыгэхэм къадекІуэкІ щІэныгъэ щхьэпэхэр дгъэпІий къудей мыхъуу, къызэрызэтеднэным, ипэкІэ зэрыдгъэкІуэтэным Іэмал къыщыхуэтлъыхъуапхъэ зэманым и чэзу къэсауэ къэдвгъэлъытэ. Спорткіэ, уэрэд жыіэнкіэ, бжыгъэ гъэбэгъуэнкІэ узэпеуэным нэхърэ зыкІи нэхъыкІэкъым пщэдджыжьым зи нэ къэпща псоми къалъыхъуэ щакхъуэр лъэпкъым здынихьэса лъагапІэм къемыхуэхын папщІэ узэхьэзэхуэныр.

# Щакхъуэр сыт нэхъри нэхъапэщ

Куэдым фіыуэ яціыху икІй ялъагъу, адыгэ пщэфіэкіэм и щэху псори зэрищіэм нэмыщі, дэтхэнэ зы шхыныгъуэми и тхыдэмрэ и мыхьэнэмрэ шіэщыгъуэу тепсэлъыхь Бжьэдыгъу Оксанэ нэтынхэм я зым щыже!э нэмыцэхэм зэрызагъэщіагъуэ штруделыр адыгэ щіакхъуэ зэтеупэщіыкіым и лІэўжьыгъўэў зэрыщытыр.

АР ДИГУ къыщІэкІыжар щакхъуэ ліэужьыгъуэ нэхъыбэ дыдэ зиІэ лъэпкъыр нэмыцэхэрауэ зэрыжаІэрщ. Хэт ищІэрэ, ди лъэпкъым къыдекІуэкІ ІэщІагъэхэр ІэщІагъэхэр абыхэм ещхьу дытегужьеикlayэ тхуэхъумэу щытамэ, дэри Вайнхайм къалэм къыщызэІуаха, ЩІакхъуэ щІынымкІэ академием къыкІэрымыхуу, адыгэ шхыныгъуэхэр щадж еджапІэ нэхъыщхьэ тхузэгъэпэщынкІи хъунт.

Нэмыцэхэм лІэужьыгъуэу 3200-м нэс яІэу хуагъэфащэ. Ауэ илъэсибл ипэкіэщ щіакхъуэр ишх-ириф адрей къыхэкІхэм хуэдэу, хъуарэ Академием ущІэтіысхьэн къызэрыпщіэн папщіэ, илъэс зыбжанэкіэ



мардэр къахутэным елэжьын шышадзар. «Шакхъуэгъажьэ Тэзэ» пхузэдзэкІынущ Германием 2015 гъэм къыщыунэхуа «сомелье» Іэ-

щакхъуэ щагъэщэм и цэр. Щ акхъуэ зыщ Іхэр нобэк Іэ дунейм щымащІэ дыдэщ. Илъэс зыбжанэ ипэкІэ Геркхъуейм, ціыхум манием апхуэдэ іэщіагъэ ерыс- иІэу щыпсэуар цІыху 88-щ.

упэплъэн хуейщ, ауэ абыи къригъэкІуэтыркъым Вайнхайм еджакіуэ кіуэхэр. Сомельехэм я бжыгъэр уэру зымыгъэбагъуэр зы щхьэусыгъуэщ: цІыхухэм иджыри къагурыІуэркъым дэтхэнэ зы шхыныгъуэми щІакхъуэ щхьэхуэ дэшхын зэрыхуейр.

ухъуным щэхуу хэлъыр сыт

жыпІэмэ, щІакхъуэр зыхуей

ЩІакхъуэгъажьэ

Іэзэ

хуэзарэ хуэмызарэ нэкіи, теплъэр, езыр іум зэрит-

пэкіи, Іэкіи, бзэгукіи, Іукіи, уеблэмэ тхьэкіумэкій зыхэпщІзу зебгъэсэну зэрыгугъу дыдэм хуэдэу, абы узэрытепсэлъыхыын лъалъи пхурикъун хуейщ. «ЩІакхъуэбзэ» щхьэхуэ зэрагъэпэщауэ жыпІэ хъунущ егъэджакІуэхэм. Псалъэм папщІэ, гъыр, щакхъуэ вэгъум и Іувагъыр, щызэпыпщІыкІкІэ зэхэпх макъыр, къыщІэщ

щабагъ-цІына-

мие Іуэхум хыумыщІыкІмэ, ІэшІагъэлі нэгъэсауэ укъалъытэркъым. Мыхьэнэшхуэ зиІэхэм язщ щіакхъуэ нэхъыфі дыдэр

кіухь щіыкіэр, къинэмыщі-

хэр къэзыгъэлъагъуэ пса-

лъэхэр уимы жээ ша-

кхъуэр хъуауэ е мыхъуауэ

къыщіэплъытэри гурыіуэ-гъуэ хъунукъым. Абы къы-

хэкІыу, академием нэхъ

тыншу къащтэр куэд щауэ пщафіэ, щакхъуэ щыныр

зи псэм хэлъ, куэдым егъэ-

джэжын хуэмейхэрщ. Кур-

сыр зэрекіуэкіыр илъэс за-

къуэщ. Сыт узрагъасэр? Щакхъуэм и щытыкіэр

зыхэпщізу - нэгъуэщіу пху-

жыІэнукъым. Диплом къуа-

тыжын щхьэкіэ, Іыхьипліу

птын хуейщ, махуэ зыбжанэ

Дауй, хилъхьэхэр ихъуэ-

журэ, дэтхэнэ цІыхуми

щакхъуэщіэ куэд къыхуэ-гупсысынущ. Ауэ псоми

лъабжьэ яхуэхъур, тхьэвым и зэхэлъыкіэр, хьэжыгъэм-

рэ псымрэ зэрызэхущытыр,

щакхъуэгъэтэджыр абы-

хэм зэрезэгъыр, кlэщlу жы-

піэмэ, щіакхъуэм епха хи-

къэпшытэныгъэ

ягуэш

иубыдў.

«Махуэкум» и къыдэкІыгъуэр зыгъэхьэзырар ЧЭРИМ Марианнэщ.

НАФІЭДЗ Мухьэмэд.



Гъэлъэгъуэныгъэхэр

Жылагъуэ

Спорт

ШІыуэпс

КъБР-м щыІэ МВД-м къет





# Хэкум теухуа сурэтхэр

КъБР-м и Лъэпкъ музейм щагъэлъагъуэ худож-Теппеев Хъызыр - 2006) и лэжьыгъэхэр. Выставкэр къызэІуихащ икІи иригъэкІуэкІащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министрым и къуэдзэ Карчаевэ Іэминат.

КЪЫЖЫІАПХЪЭЩ, сурэтыщІыр псэу щІыкІэ и лэжьыгъэхэр утыку зэрыщимыгъэлъэгъуар. Иужьрей илъэсхэм ар Тыркум щыпсэуащ. «Возвращение на Родину» зыфІаща и выставкэм хагъэхьащ сурэтыщІым и Іэдакъэ къыщІэкІа лэжьыгъэ нэхъыфІхэр, нэхъыбэу Хэкум триухуахэр.

КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ Жылэ Анатолэ и



псалъэхэм къыхигъэщащ кІуэ Теппеев Алим и уна- никым теухуа выставкэр хабээ махуэшхуэу къызэриреспубликэм и цІыхубэ тха- гъуэм къыщыхъуа худож- республикэм исхэм я щэн- лъытэр.

СурэтыщІ Колкутин Анатолий игу къигъэкІыжащ Хъызыр и ныбжьэгъуу, Таджикистаным зэгъусэу кІуауэ зэрыщытар. Художникым и унагъуэм ар ехъуэхъуащ фэеплъ выставкэр къазэрехъулІамкІэ.

Гундэлэн къуажэм и музейм и унафэщ Отаровэ Фаридэ жиlащ я къуажэгъу, сыт щыгъуи Хэкум къигъэзэжыну зи хъуэпсапІэу щыта сурэтыщІым къыщІэна лэжьыгъэ купщІафІэхэм зэрыригушхуэр, щІэблэр абыхэм зэрыщІипІыкІыр.

КъБР-м и Лъэпкъ музейм и унафэщІ Накуэ Феликс жи ащ художникым и сурэтхэм щеплъкІэ и псэм щыщ Іыхьэ зэрыхэлъыр зэрызыхищІэр, зы тэлайкІэ ІукІауэ, къигъэзэжын пэлъытэу къызырыщыхъур.

Карчаевэ Іэминат фІыщІэ хуишІаш Хъызыр и шхьэгъусэ Ларисэ, гъэлъэгъуэныгъэр къызэрагъэпэшыкъазэрыдэІэпынымкІэ къуам папщІэ.

КъБР-м и Парламентым и депутат Пашты Борис тепсэлъыхьащ Теппеев Хъызыр щапхъэ зытрах цІыхуфІу, хьэл-щэн дахэ далъагъуу зэрыщытам, зи сэбэп екіа куэдым ар фіыкіэ ягу къызэринам.

СурэтыщІыр дигу илъыху, ар псэунущ! жиІащ Пащтым.

Я лъэпкъым и цІэкІэ зэхыхьэм къыщыпсэлъа Теппеев Исмахьил выставкам къекІуэлІахэм фІыщІэ яхуи-

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ



# ЗэІузэпэщ ящІынущ

«Псэупіэмрэ къалэхэм я теплъэмрэ» лъэпкъ программэм ипкъ иткіэ зэхалъхьа «Къалэ зэіузэпэщ» урысейпсо къэрал проектым иригъэкІуэкІ зэхьэзэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэрыр хыхьэну зегъэхьэзыр.

2022 ГЪЭМ мэлыжьыхьым и 15-м щегъэжьауэ и 31 пшІондэ htpps://7.gorodsreda.ru интернет-утыкум щекіуэкіыну Іэіэтым Бахъсэн щіыналъэм хыхьэ къуажищ хэтщ - Къуэнхьэблэ (Къулъкъужын Ипщэ), ХьэтІохъущыкъуей Ипщэ (Зеикъуэ), Къэсейхьэблэ (Бахъсэнёнкэ).

НэхъапэкІэ зэхагъэувэ дизайн-жыпхъэм тепщІыхьмэ. Къып Мухьэмэд и цІэр зэрихьэу Къуэнхьэблэ дэт, гъуазджэм шыхуагъасэ еджапІэм къыбгъурылъ щіыпіэ нэщіышхуэр жыг хадэу зэрагъэпэщынущ. Абы хэтынущ сабийхэмрэ балигъхэмрэ хухэха зыгъэпсэхупіэхэр, асфальт зытель льэс льагьуэхэр хуащіынущ, Іэгъуэблагъэр къэзыгъэнэхуну уэздыгъэ пкъохэр хасэнуш, пхъэнкІий идзыпІэ зэхэхахэр щагъэувынущ. А псори зэпэщ хъуа нэужь жыг хадэр и хъуреягъкІэ гъущІ хъаркІэ къащІыхыжыну я гугъэщ. Сабий зыгъэпсэхупІэхэмрэ спорт утыкухэмрэ япэмыжыжьэу видеокІэлъыплъыпІэхэр тращІыхьынущ. Псори зэгъусэу жыг хадэм щІыуэ метр зэбгъузэнатІэ 4200-рэ иубыдынущ.

Дэтхэнэми Іэ иІэтыфынущ абы зыкІи гугъу демыхьу зэпеуэр щекіуэкі интернет напэкіуэціым хыхьа нэужь, зыхуей щІыналъэм е къалэм (щІыналъэм) къигъэлъэгъуа дизайн-жыпхъэр къыхехри, Іэ еІэт. Апхуэдэ ІэІэтым къегъэлъагъуэ а щІыпІэр е проектыр къыкІэлъыкІуэ илъэсым зэрегъэфІэкІуэн, абы текІуэдэну мылъкур бюджетым шыхухэхын зэрыхүейр.

htpps://7.gorodsreda.ru интернет-утыкум Іэ щызыІэтынухэм «Къэрал Іуэхутхьэбзэхэр» («Госуслуги») напэкіуэціым я ціэрэ унагъуэціэмкіэ шэс яіэн е я телефонкІэ зыкъыщагъэлъэгъуэн хуей хъунущ. Къапщтэмэ, езы Къэрал Іуэхутхьэбзэхэр» интернет-напэкіуэціым Іэ щыпІэти хъунущ.

Щхьэж нэхъ игу ирихь проектыр пхызыгъэк волонтёрхэми Іэ яІэтыну Іэмал яІэщ. Абыхэм щхьэкІэ телефоным гуэдзэн программэхэр щызэрагъэпэщащ - ар къызэ-Іупхыу, телефоным и бжыгъэр иптхэу Іэ пІэтыну аркъу-

Зи проектрэ дизайн-жыпхъэкІэ пашэ хъуа щІыналъэхэм, къалэхэм, къуажэхэм Іэмал хъарзынэхэр яІэщ къыкіэлъыкіуэ илъэсым я лъахэр ирагъэфіэкіуэну, зэіузэпэщ ящіыну.

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал.

## Шынагъуэншагъэм хуаущий

Урысей МВД-м Шэджэм щІыналъэм и лэжьакlуэхэм «Сабийрщ гъуэгум щы- итlанэщ фыщызэпрыкl хъунур, - яжриlащ **нэхъыщхьэр**» **республикэпсо Іуэхум** полицейм сабийхэм. хыхьэу дерс шхьэпэ драгъэкіуэкіаш районым и школи 5-м я пэщ і эдзэ классхэм гулъытэ хэха хуащ іри, школак і уэхэм ягу **щІэсхэм. Іуэхум къызэщІиубыдащ ныб-** къагъэкІыжащ гъуэгум зэрыщызекІуэ жьыщІэ 200-м щІигъу.

гъэшІаш гъуэгухэмээ транспортхэмээ шагъэсэбэпыну чэнджэш ираташ. сабийхэм зэрызыщаІыгъыпхъэм теухуауэ школакіуэхэм гурагъэ іуащ транспорт зе- дзэгубдзаплъэу щыщытыну. кІуапІэм щыпэгъунэгъум деж зэрызаІы-

- Гъуэгум фытехьэн ипэкІэ, транспорт щи в къудамэм и къэрал автоинспекцэм къызэрымык урр зэвгъэлъагъун хуейщ,

шынагъуэншагъэм Хабзэхъумэхэм хабзэр уэим пщіымэ, кърикіуэнкіэ хъунухэр икІи уэздыгъэ нэху щытридзэкІэ ПОЛИЦЕЙХЭМ зэрыжаlащи, lyэхур те- къаблэ пкъыгъуэхэр я щыгъынхэм къы-

Іуэхум и кІэухым школхэм я егъэджашколхэм зыщыхурагъаджэхэр нэхъри кlуэхэм автоинспекторхэм фlыщlэ хуашІзгъэбыдэным, сабийхэр гъуэгум зышы- шІаш дерс гъэшІэгъуэн икІи шхьэпэ зэры-Іууэнкіэ хъуну щытыкіэ шынагъуэхэм щы- рагъэкіуэкіам папщіэ, ныбжьыщіэхэми гъэгъуэзэным. ГИБДД-м и лэжьакІуэхэм полицейхэр къагъэгугъащ гъуэгум наб-

БАХЪСЭН Ланэ.



Илъэсипщіым щіигъуауэ европей къэралыгъуэхэм шокіуэкі «Илъэсым и жыг» фІэщыгъэм щІэт дунейпсо зэпеуэ. Ар зыхуэунэтіар ныбжьышхуэ зиіэ жыгхэм цІыхухэр щыгъэгъуэзэнырщ.

НЫБЖЬ зиІэм тхыди иІэщ, зылъагъу дэтхэнэми зэрыфІэгъэщІэгъуэнынум къыщІытепхьэн щымыІэу. Ар ауэ къэгъэнауэ, цІыхур зэрыбауэ хьэуа къабзэр зэпэубыда щыхъу мы зэманым жыгхэм гулъытэ уэпс фэеплъхэм. лей ягъуэтын хуейуэ къалъытэ Іуэхур къызэзыгъэпэщхэм.

Зи гугъу тщІы зэхьэзэхуэм илъэс къэс хэтщ Урысейм и щІынальэ куэдыр. УрыщІэту 1861 гъэ лъандэрэ къыдэкІ «Вокруг света» журнал цІэрыІуэм щагъэлъэгъуа сурэт гъэщІэгъуэнхэм яхэхуащ Дагъысгэным и Дербент къалэм дэт Джумэ - мэжджытым и щІыхьэпІэм Іут, илъэс 285-рэ зи ныбжь тхушэр (платан). Тхыдэм къызэрыхэ- пІэми щахъумэ илъэси 192-м нэса апхуэ-

## Ягьэльагьуэм хуэдэщ

щытащ Дербент зыубыдауэ Перс къэралыгъуэм и дзэзешэ ціэрыіуэ Надир - шах. А жыгым ещанэ увыпіэр хуагъэфэщащ икіи ар хабжащ урысейпсо мыхьэнэ зиІэ щІы-

Апхуэдэщ Москва областым и «Абрамцево» музей - заповедникым и Іэхэлъахэм щыкі жыгейр. Къызэраіуэтэжымкіэ, илъэс 250-рэ зи ныбжь жыгым и лъабжьэм зыщасейм и географическэ обществэм и нэlэм гъэпсэхуу щlэсу щытащ урыс тхакlуэ, сурэтыщі ціэрыіуэхэу Гоголь, Тургенев, Репин, Левитан, Васнецов сымэ. Третьяковскэ галереем щІэлъщ 1883 гъэм мы жыгым тращіыкіа сурэт.

Белгород областым и «Дубовое» щІы-

щыжымкіэ, 18-нэ ліэщіыгъуэм, ар иджыри дэ зы жыгей. Ар Хмельницкий Богдан жыгыщіэ ціыкіуу, и нэіэ тету кіэлъыплъу 18-нэ ліэщіыгъуэм хисауэ щытащ, Урысеймрэ Украинэмрэ я зэгухьэныгъэм и

фэеплъу. Апхуэдэ зэпеуэхэм щыбгъэлъагъуэ хъун жыг ди щІыналъэми щымащІэкъым. Къапщтэмэ, Налшык Суворовымрэ Гагаринымрэ я уэрам зэхэкіыпіэм тетщ зы жыг домбей. Абы и лъабжьэ къудейм и бгъуагъыр метри 2-м щІегъу. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, зыми зэран хуэмыхъуу гъущ гъуэгум пэщІэхауэ щыт пэтми, абы и щхьэкІэр илъэс къэс къраупщІэтэх. Зыри хэлътэкъым а жыгыр гъущІ хъар тІэкІукІэ нэхъ мыхъуми къэпхухьыным, зыгуэрым и щхьэм къихьэу ирамыхыпэн хуэдэу.

ШЭРЭДЖ Дисэ.



# Джылахъстэнейхэр дыщэм хуопабгъэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэчемпионатым и епщыкТущанэ джэгугъуэм хыхьэ зэіущіэхэр щэбэтымрэ тхьэмахуэмрэ «ДыгъафІэ къалэм» и стадионым щекіуэкіащ.

ДЖЭГУГЪУЭМ и зэпэщІэтыныгъэ нэхъыщхьэу къалъытэ, зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм япэ увыпіитіыр щызыіыгъ «Тэрчымрэ» «Автозапчасть»-мрэ я зэlущlэм кърикlуэнур футкуэдым яфіэхьэлэмэтт. Шіымахуэ чемпионатыр зэрыщ Іидзэрэ зы очкои зыфІэмыкІуэда бахъсэндэсхэр япэ увыпІэм щыту епшыкіущанэ джэгугъуэм ирихьэлІащ. «Тэрчым» и зэlущІэ пщыкlутІым ящыщу пщыкіузыр я текІуэныгъэкІэ иухат, адрей шызэрытегъэкІуатэ-Чемпионатым зэи къыщыхамыгъэщІауэ хэтыр а командитІрат.

Жыджэру екіуэкіа джэгум и бжыгъэр къызэlуихащ тэрчдэсхэм я гъуащхьауэ Пщыншэ Аркадий. Зэман дэкІри, ар игъэбэгъуащ Таранов Иван икІи жэуапыншэ хъуащ «Спартак-Д»-м. Абы- шык) топитІ зи гъуэм къыдагъэкІа «Автозапчасть»-р чемпионатым япэу къыщыхагъэщіауэ зэіущіэр иухащ. Арати, епщыкіущанэ джэгугъуэм иужькіэ зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм и пашэм зихъуэжащ, иджы ар «Тэрчыращ». Къэнэжа зэlущlитым фіэщщыгъуейщ зыхуэпабгъэ дыщэ медалхэр джылахъстэнейхэм зыІэщІагъэкІыну.

Шэджэм ЕтІуанэм и командэр бжыгъэшхуэкІэ хэзыгъэщІа «Спартак-Д»-р зы лъэбакъуэкІэ нэхъ пэгъунэгъу хъуащ ещанэ увыпІэм щыт ислъэмейдэсхэм. Къэбэрдей-Балъкъэрым и футбол командэ нэхъыщхьэм и щІалэгъуалэ гупым и хьэрхуэрэгъухэм я гъуэм топитху худагъэкІащ. Абы щыщу тіур зи фіыгъэр Гочияев Мансурщ.

Чемпионатым зи Іуэхур нэхъ щыдэмыкІ гупхэм зымащіэкіэ къащхьэщыкіащ «Бабугент»-м 4:3-уэ ефІэкІа «Нартаныр». Балъкъэр къуажэм къикіа командэм и топищри дигъэк ащ бабугентдэсхэм я гъуащхьэхъумэныкъуэ Глашев Алим.

Иужьрей зэlущlэхэр ехъу- кърикlуэнур къэщlэгъуейлІэныгъэкІэ езыгъэкІуэкІ хъыщхьэм и щ**іымахуэ** «Хьэтіохъущыкъуейм» и те- зыкъыхуащіащ чемпионакІуэныгъэхэм къыпищащ. тым щыджэгу командэ зыб-Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым и командэм и гъуэм Соблыр Азэмэтрэ Щокъуий Аскэррэ дагъэкІа топ зырызымрэ Бэчбо Батырбий и топитІымрэ хьэтІохъущыкъуейдэсхэм къыкІэлъыкІуэ очкоищыр къахуихьащ. Студентхэри зэпэщІэтыныгъэм

> дагъэкlащ. Зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм и иужьрей увыпіэхэм щыт «Иналымрэ» «Малка»мрэ я зэlущlэр джэгугъуэм нэхъыбэ дыдэ щыдагъэкІа хъуащ. Топ пліырыплікіэ зэхъуэжа командэхэр зэрытемыгъэкІуауэ мамырыгъэкІэ зэбгъэдэкІыжащ. Гупхэри зэдэщыта увыпІэхэм къыщынэжащ.

> щыхуэмыхуакъым. Абыхэм

«хьэщІэхэм» я гъуэм топищ

Ику ит командэ зыбжанэ таблицэм щаІыгъ увыпІэхэмкІэ зэхъуэжащ. «Мурбек-ФШ»-м «Къэбэрдейм» и гъуэм жэуапыншэ топитІ худигъэкІа нэужь налшыкдэсхэм я командэм етхуанэеханэ увыпіэхэр щыдигуэш уащ Зеикъуэ къуажэм къикІа «Шагъдийм» 4:1-vэ «**Малка**» (Малкэ) ефІэкІа «Локомотив»-р. Налшыкдэсхэм я командэм текІуэныгъэ зэlущіэм то-пищ щыдэзы- **тив**» (Налшык) гъэкІа Къуныжь Тамерлан.

Зэхьэзэхуэм и турнир таб-Іыгъ командэхэм къакіэрыхуа «Ислъэмейм» и дежкІэ дэтхэнэ зы щыуагъэми

къым. Абы гъунэгъу дыдэ жанэм. Иужьрей джэгугъуэм ислъэмейдэсхэр зымащіэкіэ ефіэкіащ Старэ Шэрэдж и «Шэрэджым».

Гъуащхьауэхэм я зэпеуэм бжьыпэр щиІыгъщ «Автозапчасть»-м и пашэ Апажэ Чэрим. Абы я хьэрхуэрэгъухэм я гъуэр 26-рэ хигъэщіащ. Адэкіэ къыкіэлъы-Бэчбо Батырбийрэ («ХьэтІохъущыкъуей») Хьэшкlул Астемыррэ («Мурбек-ФШ») Апажэм куэдкіэ къыкІэроху икІи ар къызэрыхэжанык ам и ныкъуэм хуэдиз топ дагъэкІыфакъым.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм и щІымахуэ чемпионатым и епщыкіущанэ джэгугъуэм хиубыдэу екіуэкіа зэјущіэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр къарикІуащ: *гъат*хэпэм и 12-м: «Нартан» (Нартан) - «**Бабугент**» (Бабугент) - 4:3, «Спартак-Д» (Налшык) - ́ «Шэджэм-2» (Шэджэм ЕтІуанэ) - **5**:**1**, «Тэрч» (Тэрч) - «Автозап**часть**» (Бахъсэн) - **2**:**0**; *гъатхэпэм и 13-м:* **КъБКъУ** (Нал-«ХьэтІохъущыхэм гъунэгъу дыдэ къахуэхъ- къуей» (ХьэтІохъущыкъуей) - 3:4, «Инал» (Къэрэгъэш) «**Мурбек-ФШ**» (Налшык) -«Къэбэрдей» къахуихьащ Ищхъэрэ) - 2:0, «Локомодий» (Зеикъуэ) - 4:1, «Ис-лъэмей» (Ислъэмей) лицэм япэ увыпіитіыр зы- «Шэрэдж» (Старэ Шэрэдж) - 3:2.

ЖЫЛАСЭ Замир.

### Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и гуп нэхъыщхьэм и щІымахуэ чемпионатым зэхьэзэхуэр зэрыщекІуэкІыр

Командэхэр	Дж.	Къ.	3.	ФІ.	T.	Ο.
1.«Тэрч»	13	12	1	0	34-6	37
2.«Автозапчасть»	13	12	0	1	66-12	36
3.«Ислъэмей»	13	7	2	4	23-14	23
4.«ХьэтІохъущыкъуей»	13	6	3	4	26-27	21
5.«Спартак-Д»	13	6	2	5	21-17	20
6.«Къэбэрдей»	13	6 5	2	5	23-21	20
7.«Локомотив»	13	5	4	4	22-24	19
8.«Бабугент»	13	4	6	3	20-17	18
9.«Шаґъдий»	13	4 5	2	6	18-30	17
10.«Мурбек-ФШ»	13	4	3	6	20-18	15
11.«Шэджэм-2»	13	4	2	7	19-37	14
12.КъБКъУ	13	3	4	6	19-36	13
13.«Нартан»	13		4	6	26-33	13
14.«Шэрэдж»	13	3 2 2	4	7	23-31	10
15.«Инал»	13	2	3	8	20-37	9
16.«Малка»	13	1	2	10	21-41	5

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

#### Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ШхьэщэмыщІ Изэ.



Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учре-

дителхэр). КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-

кэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм

42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэк Соня, корректорхэу Инэрокъуэ Азэмэт (1, 2-нэ нап.), Елмэс ФатІимэ (3, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 • Тираж 2.106 • Заказ №520